

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SCOVENECE

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.

Filliale: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujege izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 4, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino No 1147.

Le forze dell'Asse sostengono con tenace valore l'urto nemico

Sensibili perdite in carri armati inflitte al nemico — Un mercantile da 10.000 tonnellate affondato, tre danneggiati — 17 velivoli abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Dalla regione di Agrigento alla piana di Catania unità italiane e germaniche sostengono con tenace valore il continuato urto di poderose forze avversarie. Sensibili perdite in carri armati sono state inflitte al nemico. Nostri aerosiluranti, rinnovando gli attacchi ai mezzi navali e da sbarco, colavano a picco un mercantile da 10.000 tonn. e colpivano, danneggiandolo, altre tre unità per complessive 29.000 tonn.

Lungo le coste sud-orientali della Sicilia bombardieri in quota e in picchiata italiani e germanici agivano con favorevole esito su naviglio anglo-americano. Nelle operazioni, condotte in questi giorni dall'arma aerea, si sono particolarmente segnalati il 43° stormo da bombardamento, il 130° gruppo siluranti e il 121° gruppo tuffatori.

Napoli, Foggia e Genova sono state obbiettivi di incursioni aeree; si deplorano danni e vittime a Napoli, dove i nostri cacciatori distruggevano 4 quadrimotori. Anche su località delle provincie di Alessandria, Savona, Bologna, Parma e Reggio Emilia sono state lanciate bombe e spezzoni che hanno causato lievi perdite alle popolazioni. Due quadrimotori, colpiti dai mezzi della difesa, sono precipitati, uno verso Traversetoli (Parma) e l'altro presso Mirandola (Modena). Alcuni uomini degli equipaggi sono stati catturati. 11 aerosiluranti risultano abbattuti da unità navali e da aerei di scorta ai nostri convogli.

NOTA AL BOLLETTINO No. 1147:

Le incursioni citate dal bollettino odierno hanno causato le seguenti vittime finora accertate: A Napoli 204 morti e 390 feriti, a Foggia 15 feriti, ad Arquata Scrivia (Alessandria) 1 morto e 6 feriti, a Savona 1 morto e 1 ferito, in provincia di Bologna 9 morti e 20 feriti, in provincia di Parma 3 morti e 6 feriti in provincia di Reggio Emilia 1 morto e 4 feriti, Genova 1 morto e 3 feriti.

Vojno poročilo št. 1147

Sile osi junaško zadržujejo sovražni sunek

Občutne izgube sovražnika 10.000 tonski parnik potopljen, trije poškodovani — Sestreljenih je bilo 17 letal

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Od pokrajine Agrigento do catanjske ravnine zadržujejo italijanske in nemške jedinice z vztrajnim junaštvom nadaljni sunek velikih sovražnih sil. Sovražniku so bile prizadane hude izgube tankov.

Naša torpedna letala so ponovila napade na izkrcavalna pomorska sredstva in so potopila 10.000 tonski parnik in zadelo in poškodovale še tri druge ladje s skupno 29.000 ton.

Vzdolž jugovzhodne sicilijske obale so bombniki in italijanski ter nemški strmoglavci uspešno napadali angloameriško brodogradnjo. Pri letalskih napadih so se v zadnjih dneh zlasti odlikovali 45. roj bombnikov in 150. skupina torpednih letal ter 121. skupina potapljačev.

Letalski napadi so bili izvedeni na Napoli, Foggia in Genova. V Napoliju obžalujejo škodo in žrtve in tam so naši letalci uničili štiri štirimotorna letala.

Tudi na kraje v pokrajinah Alessandria, Savona, Bologna, Parma in Reggio Emilia so letala metala bombe in zažigalne bombe, ki so prizadevale lahko škodo prebivalstvu. Obramba je zadelo dva štirimotorna bombnika, eno je padlo na tla pri Traversetoli (Parma), drugo pa pri Mirandola (Modena). Nekaj moč posadke je bilo zaletih. Sestreljenih je bilo 11 torpednih letal in sicer so jih sestrelile pomorske jedinice in letala, ki so spremljala naše konvoje.

DODATEK K VOJNEMU POROČILU ŠT. 1147.

Poleti, ki so omenjeni v današnjem vojnem poročilu, so do sedaj povzročili naslednje ugotovljene žrtve:

V Napoliju 204 mrtvi in 390 ranjenih; v Foggii 15 ranjenih; v Arquata Scrivia (Alessandria) en mrtev in šest ranjenih; v Savoni en mrtev in en ranjen; v pokrajini Bologna devet mrtvih in dvajset ranjenih; v pokrajini Parma trije mrtvi in šest ranjenih; v pokrajini Reggio Emilia en mrtev in štirje ranjeni; v Genovi en mrtev in trije ranjeni.

Hudi boji sredi vzhodne fronte

Razmah nemškega napada severno od Bjelgoroda — Sovjeti pri Kursku in Suhiničevu odbiti in so izgubili 530 oklepnih vozil — Podmornice potopile osem ladij

Hitlerjev glavni stan, 16. julija. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Težki boji na srednjem delu vzhodnega bojišča so se tudi včeraj ob slabem vremenu nadaljevali. Napad naših čet severno od Bjelgoroda je pridobil nadalje na prostoru in je dovedel do obkolitve močne sovražne bojne skupine. Sovražni protinapadi na tem odseku so zaradi dosedanjih težkih izgub popustili na moči.

Nasprotno so Sovjeti z močnimi pehotnimi in oklepnimi silami izvedli razbremenilne napade na vsem bojišču od Kurska do Suhiničev. Povsod so bili krvavo odbiti in je bilo pri tem samo na odseku ene armade uničenih nad 250 sovražnih oklepnih vozil.

Skupno so Sovjeti včeraj v veliki bitki izgubili 530 oklepnih vozil. Letalstvo je kljub slabemu vremenu podpiralo boje kopne vojske in je sestrelilo 49 letal.

Na južni Siciliji so nemške in italijanske čete tudi včeraj odbile številne angleško-ameriške napade, ki so bili podvzeti na črti od Agrigenta do juga Catanije, in so prizadele sovražniku težke izgube na oklepnih sredstvih. Nemške in italijanske letalske sile so podnevi in ponoči z dobrim uspehom napadale zbirališča ladij pred sicilijsko obalo in potopile ali težko poškodovale več sovražnih prevoznih ladij.

V času od 10. do vključno 14. julija je izgubilo izkrcavalna brodogradnjo najmanj 52 ladij s skupno približno 300.000 br. tonami. Mnogo nadaljnjih ladij in izkrcavalnih čolnov je bilo zadetih.

Pri napadu na nemški konvoj v Sredozemlju so varovalne enote vojne mornarice in mornariško protiletalsko topništvo sestrelili 7 letal.

V pretekli noči so sovražne letalske skupine, kakor vedno s kršitvijo švicarskega ozemlja, napadle nekaj krajev v vzhodni Franciji. Pri tem je imelo prebivalstvo znatne izgube. Posamezna motilna letala so preletela severno in jugovzhodno ozemlje rajha. Protiletalske obrambne sile so včeraj in v pretekli noči sestrelile 11 angleško-ameriških letal.

Nemška bojna letala so prodrla v noči na 16. julij na področje Londona.

Podmornice so potopile v napadih na konvoje in posamezne ladje, ki so bile močno zavarovane od letal in mornariških edinic. 8 ladij s skupno 51.000 br. tonami in 1 prevozna jadrnico.

Berlin, 15. julija. AS. Listi pišejo o bojih na

Bitka tankov pri Bjelgorodu

V Berlinu, 15. julija. — Bitka, ki se nadaljuje že deset dni, postaja vsakakor borba, ki se je spremenila dobesedno v veliko vojno fazo.

Tako se dogaja, da poteka med Bjelgorodom in Orlom besna borba, kar je treba razumeti tako, da se sovjetske in nemške čete bijejo na srednjem in vzhodnem delu bojišča in je ta bitka ogromnega pomena, ker je vsa sila osredotočena na tem delu bojišča.

Odločilni boji morejo pomeniti za te ali za one ogromen razvoj vse te silne bitke. Sovjeti in Nemci so zbrali med Orlom in Bjelgorodom ogromne množine modernega in spopolnjene orožja, in zdaj, ko je borba v polnem teku, uporabljajo ti in oni vse svoje sile in jih mečejo v borbo prve črte, za katero stoji še druga in še velikanske rezerve.

Vse vesti, ki prihajajo s tega bojišča, potrjujejo, da so Sovjeti tisti, ki so morali poseči po rezervah. Neizmerne množice čet in vojnega gradiva so pritegnili v ta odsek iz drugih delov, kjer se je zdela njihova navzočnost manj važna.

Dolgi članek, ki je bil danes objavljen v »Völkischer Beobachterju«, opisuje prve dni bitke, ki bo zapisana v zgodovini kot najhujša borba med tanki, ki se bije v stapi.

Nemške vojaške jedinice in oddelki SS so stopili v borbo s tako dovršenimi oklepnimi sredstvi proti sovražnim edincem, ki so se do zdaleke prav tako opremljene. Ne samo tanki vseh tipov, od najmanjše do največje tonaže, ampak v borbo so stopili tudi rušilni tanki, oklepni vozovi, napadalni topovi in ostalo topništvo vseh kalibrov. Teh je na nemški strani velikansko število in so najnovejših, doslej ne-

vzhodnem bojišču in poudarjajo, da je nova doba bitke popolnoma v znamenju naraščanja napadalnih sredstev na obeh straneh. Takšnega grouadenja vojnih sredstev na raznih točkah, kjer se razvija bitka, še ni bilo. Leti popisujejo to silno borbo oklepnih sredstev. Novi vrsti nemških tankov, ki so jih pred kratkim poslali na bojišče, so Sovjeti postavili nasproti nov tank vrste »T 34«, ki je popolnoma moderniziran in podrobno izdelan, zlasti kar se tiče oklepa. Ali se lahko reče, da je to za nas presenečenje? Tako se vprašujejo časniki in odgovarjajo, da ne, pa če tudi so novi sovjetski tanki bili izdelani v največji tajnosti in v razmeroma kratkem času. Ta tank ima posebno kovinsko kupolo z najširšim oklepom iz čistega jekla, kar daje temu velikanu silno odpornost in bilo bi nevarno te tanke podcenjevati. S temi tanki so Sovjeti upali izzvati presenečenje v zadnji ofenzivi, toda presenečen je bil sovražnik, ko je videl, da je bilo v nekaj dneh na bojišču uničenih nad 2000 tankov. Ne smemo pa mišliti, da se Sovjeti v zadnjih mesecih niso dovolj naučili, da bi se zoperstavili proti našemu orožju, zlasti pa so napredovali v organizaciji in pri razdelitvi napadalnih točk. Sedaj lahko v eni noči zberejo na enem mestu nove sile, da jih nato jutraj sveže vržejo v boj. Njihova taktika je postala bolj prožna in manevriranje živahnije. Toda boljševiško poveljstvo še od daleč ni doseglo popolnosti nemškega vodstva vojne, ki je vedno in povedo gospodar položaja.

Listi pišejo tudi o bojih na Siciliji in podčrtava njihovo trdoto. Zlasti pa opozarjajo na velike sovražne izgube.

Boji na vzhodu — največji v zgodovini

Brezuspešni sovjetski poskusi pri Orlu

Berlin, 16. julija. Prvo sodbo o bitki med Bjelgorodom in Orlom in ki je lahko prodrila skozi boljševiško cenzuro, je snoči objavila pozno zvečer agencija Reuter. Moskovski dopisnik agencije Reuter pravi, da je treba bitko med Bjelgorodom in Orlom smatrati za največjo v zgodovini. Niti bitka pri Stalingradu, niti boji južno ob Volgi niso bili tako obsežni in tudi v tiste bitke ni bilo zapletenih toliko oklepnih sredstev. To je pravo odkritje za navadnega Angleža, kateremu dosedaj

iz neznanu kakšnih razlogov niso marali povedati resnice.

Dopisnik pa na to podaja Angležem in Amerikancem razloge o tem, zakaj je nemško poveljstvo izdalo ukaz dne 5. julija za naskok. Poročila angleškega dopisnika potrjujejo v celoti vse tisto, kar se je ponovno povedalo v Berlinu še tekom celega tedna. To pa je, da Nemci ne nameravajo zasesti novih ozemelj, pač pa hočejo uničiti velike rezerve ki so jih Sovjeti zbrali resnično na zelo ozkem odseku. Zakaj so Sovjeti zbirali ta sredstva, je v Berlinu seveda dobro znano. Tako je sedaj vse pojasnjeno.

Boljševiško poveljstvo je namreč sklenilo zbrati te velike rezerve pri Kursku zato, da bi sprožilo obsežen napad, ki naj bi se zaključil s tem, da bi si Sovjeti prisvojili nazaj Ukraino. Preden pa se je načrt začel izvajati, so Nemci sprožili ofenzivo in sovražnik je moral sprejeti bitko, ki je postavila na glavo njegove načrte. Ta bitka je Sovjetom vzele iz rok pobudo in vse morebitne prednosti. Vsek dan bolj so vidne posledice te taktike.

Dopisnik tudi priznava, da je sovjetski glavni stan moral vreči v borbo izredno veliko moštva, prav tako pa je moral iz drugih odsekov bojišča spraviti h Kursku rezerve oklepnih sredstev. Če samo ta navedba osvetljuje uspeh nemške taktike. Toda Reuter priznava še važnejše posledice. Tako pravi, da so sovjetske sile okoli Kurska stisnjene zaradi neuspehov sovjetskih sil severovzhodno od Orla.

Angleški časniki tudi poročajo o morali nemških čet in pravi, da so nemške čete prežete z optimizmom. Zaključuje, da se jasno vidi, da so nemške čete že premagale krizo Stalingrada in zato je treba pričakovati novih sunkov, ki bodo hudo prizkusili angleške ruske zaveznike.

Če je moskovska cenzura pustila skrbti to poročilo angleškega časnika, tedaj se jasno vidi, da je položaj na srednjem odseku zelo slab. Sporedni napad, ki ga je sprožil sovjetski general Rokosovski pri Orlu, je sedaj zadnji poskus, ki naj vpostavi v stari okvir položaj sovjetske vojske.

Tekom včerajšnjega dne se ni na bojišču med Orlom in Bjelgorodom zgodilo nič posebnega, dasi so boji v raznih odsekih trajali. Južno od Kurska so nemške čete obkolile in uničile sovražno oklepno skupino, nato pa so odbijale sovražne napade, ki pa so bili slabši od prejšnjih. Južno od Orla pa so se napadi in protinapadi hitreje razvijali. Kljub slabemu vremenu vzdolž celega odseka, kjer so boji, je bilo letalstvo zelo delavno. Ob robu pa se razvija bitka, ki so jo Sovjeti sprožili: sovjetno in vzhodno od Orla. Ta bitka pa se razvija tako, da ne bo ovirala prihodnjega razvoja bitke. Sovjeti hočejo razbremeniti svoje sile pri Kursku in hočejo prisiliti Nemce, da bi morali premakniti svoje sile proti Orlu. Toda nemško poveljstvo je vse te možnosti predvidelo in severno in vzhodno od Orla je dovolj nemških sil, ki so sposobne izvesti zmagovit protinapad. S svojim napadom pri Orlu je general Rokosovski dosegel samo eno, to je, da je razširil bojišče. Treba pa bo še ugotoviti, če je to prednost ali škoda za Sovjete. Cimbolj se razširi bojišče, tembolj se poveča breme sovjetskemu orožju. (»Il Piccolo«.)

Omejitev železniškega prometa v Egiptu

Smirna, 16. julija. AS. Poročila iz Egipta pravijo da so železniške oblasti morale zelo omejit prevoz tovornega blaga na železnikah. Prevažati se sme samo blago, ki je namenjeno prehrani prebivalstva. Pa tudi prevozi živil so bili zelo zmanjšani. Industrijske družbe so protestirale proti tem ukrepom, ker je v nevarnosti obstoj mnogih industrij.

Položaj v Maroku vedno slabši

Prebivalstvo je silno nerazpoloženo proti Amerikancem

Tanger, 16. julija. AS. Neki francoski družini se je posrečilo zbežati iz Casablance v Tanger. Ta družina pripoveduje, da je položaj v Maroku vsak dan slabši, to pa zaradi sporov med številnimi francoskimi strankami in pa zaradi tega, ker so angleški in ameriški okupatorji spravili gospodarstvo dežele v silno slabo stanje.

Pristaši de Gaullea so neznozi nasproti vsem tistim, ki niso njihovega naziranja. V zadnjih časih pa so ameriške vojaške oblasti začele amerikanizirati francosko kolonialno vojsko. Nekatere oddelke te vojske so postavili pod svoje poveljstvo, druge oddelke pa so samo preoblekli v posebno belo obleko. To pa je razburilo pristaje de Gaullea, ki proglašajo tiste Francoze v belih oblekah in pod ameriškim poveljstvom za prodance Amerikancem. Pristaši de Gaullea stalno izzivajo Francoze proti Amerikancem in prebivalstvo obžaluje, da so ameriške čete v deželi. De Gaulleovi pristaje pozivajo francoske družine, da naj prekinjejo vse zveze z Amerikanci. Uradniki, ki imajo stike z

Amerikanci, so posebej trn v peti degaulleovcem in degaulleovci jih zapirajo ali pa pošiljajo v konfinacijo.

Stalno so na sporedu spopadi med ameriški četami in domačim prebivalstvom, zlasti pa med Amerikanci in muslimani. Tako je pred kratkim patrula ameriških vojakov napadla in razpabila muslimanski poročni sprevod. Amerikanci so hoteli preiskati ves sprevod, ko so pa hoteli fotografirati nevesto, so se domačini uprli in prišlo je do hudega meteža. Ko pa so Amerikanci nazadnje nevesto celo ukradli, so nevestini starši zaželi streljati na Amerikance. Mrtvih je obležalo 7 ameriških vojakov in muslimanska nevesta, nad 15 Amerikancev pa je bilo ranjenih. Ameriške oblasti so se takoj opravičile in nekaj dni Amerikanci niso smeli na ulice in to je nekoliko pomirilo arabsko prebivalstvo. Seveda pristaje de Gaullea ta dogodek proti Amerikancem zelo izrabljajo. Proti Amerikancem ni tako samo francosko prebivalstvo, ampak tudi muslimani.

A. Mrkun: Etnologija velikolaškega okraja

Narodopisno blago je najboljši izraz narodnega bistva. Zato je spoznanje lastnega naroda potrebno. Pri nas je mnogo lepih narodnih običajev in navad, v njih mnogo poezije in značilnosti, ki razodevajo ljudsko dušo in navezanost na domačo grudo; žal, v mnogih krajih vse to že umira, z njo zlo, ki je posledica omalovaževanja lastnega rodu in zemlje. Zato je vsak rodoljub kar vesel mož, ki nam s pisano besedo vse to ohranja in oživlja. Prav zaradi tega pozdravljamo novo knjigo izpod peresa znanega združnika in narodopisca ter pisatelja, gospodarstvenika, dobrepoliskega župnika, svetnika g. Mrkuna, ki je zbral za ves velikolaški okraj narodno blago in začel izdajati knjige, s katerimi bo podal etnografijo tega kraja naših slavnih mož in ohranil še marsikaj, kar je že drugod izumrlo: domače umetno obrt, desetine ljudskih pripovedk, narodno pesem in njeno svojstveno melodijo.

Pred dnevi je izšel prvi zvezek te nove knjižne zbirke »Etnografija velikolaškega okraja« — Kmetijstvo. Obsega na 92 straneh prav zanimive odstavke in popise o velikolaškem okraju. Da bi bralec poznal ozemlje, je v prvem zvezku po uvodni besedi kratek zamljeopisni in zgodovinski pregled tega okraja in pregledni zemljevid. V etnografskem pomenu spada ta velikolaški okraj občini Velike Lašče in Videm-Dobrépolje ter pet škocijanskih vasi iz občine Št. Jurij pri Grosupljem. V okraju je 144 vasi s približno 12.000 prebivalci. Pisatelj vneto podaja kratko zgodovino o pražupniji Dobrépolje, o župnijah Robu, Sv. Gregorju, Stružah, pražupniji Škocijanu, Turjaku in o Velikih Laščah. Najstarejši župnjiki sta Dobrépolje, katere patroni so bili Ortemburžani in Celljani, pozneje pa avstrijski cesarji, in Škocijan pri Turjaku, ki jo je ustanovil Herbert Turjaški (1266). Po kratkem odlomku o nastatosti selah v okraju (Vel. Lašče — šestrazrednica — l. 1759) nam Mrkun podaja opis znamenitih podzemskih jam v Dobrépoljski dolini. Te opise

so zbrali šolarji. Tak način zbiranja narodnega blaga je uspešen, kar je pokazal n. pr. celjski profesor g. Janko Orožen s svojo knjigo »Gozdovi in graščine«, vendar bi bilo potrebno, da bi pisatelj te preproste opise nekoliko geografsko označil in izpopolnil. Kratek zgodovinski pregled o poljedelstvu, način obdelovanja, o žetvi in košnji, mlačvi, mlatičih, žitnicah, poučni odstavki o gozdarstvu in oglasarstvu, o nabiranju zdravilnih zelišč, živinoreji in prašičereji, ovčereji, zajčereji, čebelarstvu in prav zanimivi odlomki o lovu in njegovi zgodovini v Dobrépoljski dolini, zlasti pa prav lepe risbe poljedelškega in drugega orodja in čedne fotografije iz kmetijskega življenja, delo učitelja g. Toneta Ljubca, vse to nam odkriva marsikako značilnost velikolaškega okraja in njegovih prebivalcev. Namen tega dela ni, kakor pravi pisatelj sam v uvodu, da bi s kritičnim očesom ocenjevali razne udomačene pojave, ali so pristno naši ali ne; ta knjiga naj bi zato služila narodopisec — strokovnjakom kot zbirka — gradiva, ki jim lahko mnogo pomaga pri raziskovanju narodnih vrednot. Knjigo, ki jo dobiti v vseh knjižarnah v Ljubljani po 20 lir, priporočamo z željo, da bi pisatelj kmalu izdal tudi ostale zvezke, ki jih je navedel v vabilu za naročbo. Nekaj teh zvezkov je že v tisku in prihodnji mese bo izšel še drugi zvezek. Za naslovi posameznih zvezkov »Od zibelke do groba«, »Narodne pesmi velikolaškega okraja«, — en zvezek je pisatelj že izdal pred leti — »O narečju, o osebnih in krajevnih imenih, primerih, pregovorih, reklih« — označujejo pomen Mrkunove knjižne zbirke, brez katere naj ne bo noben Dobrépoljec in Laščan. Zvezek o »Ljudski umetnosti«, ki jo zbira g. Ljubca, bo knjiga, ki je bo vsak naročnik zelo vesel.

Zaključujemo s pisateljevo besedo: »Kar je dobrega, koristnega, to ohranimo, kajti in spopolnimo, kar je slabega, opustimo! Naj narod napreduje v dobrem, plemenitem in koristnem.« S. S.

Gospodarsvo

Vinska produkcija v Italiji

Povprečni letni vinski pridelek je znašal v Italiji zadnja leta okrog 40.000.000 hl. V normalnih časih je prišlo od tega do 15.000.000 hl vina v poštev za izvoz. Zaradi vojne in vojnega gospodarstva pa so se razmere na vinskem trgu znatno spremenile. Tako je n. pr. znatno nazadovala francoska vinska produkcija, ki je iz povprečja okrog 55.000.000 hl letno pred vojno vsa vojna leta stalno nazadovala in dosegla l. 1942. komaj 34.000.000 hl. Zato je povpraševanje po italijanskem vinu še tem večje vzporedno s poživitvijo trga pa je tudi v Italiji vojno gospodarstvo zahtevalo, da se je marsikaj omejilo pridelovanje vina. Tudi pridelovalni stroški so narasli, deloma pa se pozna tudi pomanjkanje umetnih gnojil. Za letošnje leto se pripravljajo odločni posegi v vinsko gospodarstvo, ki naj bi se začeli že takoj ob trgatvi in bi spremljali vinsko produkcijo vse naprej do podrobne razdelitve med potrošnike. Po dosedanjem načrtu bo vsako ozemlje dobilo zalogo, ustrežajočo potrebam. Ustvarjena bo tudi enotna vrsta navadnega vina, ki se bo z lahkoto ločilo od plemenitih vrst. Boljša vina se bodo prodajala le v prav za to določenih trgovinah. Cene za navadno vino kakor tudi za boljša vina bodo seveda določene tako, da bosta tako vinogradnik, kakor tudi trgovec kot posredovalec deležna primernega zasluzka, pri čemer bo seveda onemogočeno, da bi kdo lahko dosegel prekomerne zasluzke. (Il Sole.)

je žitni pridelek dosegel le 250.000 vagonov, zato računamo, da bodo mogli okrog 100.000 vagonov celo izvoziti iz države.

Romunski pogodovni načrt. S posebnim zakonom namerava poljedelsko ministristvo v Romuniji uveljaviti obsežen za vsa država določen pogodovni načrt. Kot področja, ki pridejo za pogodovanje posebej v poštev, omejuje zakon nekatera pustinska območja, dalje poplavno ozemlje Donave, Pruta, Sereta in Dnjestra. Zlasti važno bo pogodovanje Besarabije, kjer je zdaj gozdov najmanj. Saj dosegajo besarabski gozdovi komaj 4% celotne površine, medtem ko je povpreček v vsej Romuniji 21%. V podrobnosti določa zakon pogodovanje razvednotenih gozdnih površin, ustvaritev gozdnih pasov in pogozditev 12% vse občinskih pašnikov, tako da bi bili ustvarjeni tudi občinski gozdovi, ustvaritev posebnih varnostnih pasov v zaščito poljedelstva in proti zametom itd. Za ta veliki načrt bo potrebnih ogromno drevesnih sadik. Poljedelsko ministristvo je odredilo 5000 ha zemlje v Besarabiji in 6000 ha v ostali državi samo zato, da tam zgradi in uredi potrebne drevesnice, ki bodo zalagale deželo s sadikami.

Španija bo gradila velike namakalne naprave. Španska vlada ima pripravljene načrte in deloma že gradi vsega skupaj 40 velikih jezov, med katerimi so nekateri pravi velikani. Večina teh jezov bo omogočila smoteno namakanje polj, kar bi pomenilo, da bi se na prizadetih poljedelskih površinah pridelek lahko podvojil, če celo ne potrojil. Zelo velik je že gradnja v bližini Guadalajarja in bo zadrževala 800 milijonov m³ vode, s katero bodo namakali okrog 100.000 ha zemlje. Znatni bodo tudi novi jezovi, ki bodo zgrajeni v krajih Barrios de Luna, Bermejales, Cijara, Borbollen, Crespia, Gabriel, Galan in drugi. Največji je za nameravajo zgraditi ob reki Jucar pri mestu Alarcón. Ta naj bi zadrževal 1,2 milijarde m³ vode. Ta velikan je proračunan sam na 70 milijonov pesosov.

Na Švedskem bodo pridelali mnogo konoplje in lanu. Po poročilih obeta biti letina konoplje in lanu na Švedskem izredno dobra. Z lanom so posejali okrog 4000 ha zemlje, s konopljo pa 2000 ha. Z temi tekstilnimi rastlinami nasejana površina je seveda večja kakor prejšnja leta, saj skušajo z domačim pridelkom kar najbolj kriti potrebe tekstilne industrije.

Dobički ameriške industrije še rastejo. Po sedaj objavljeni statistiki o čistem dobičku 326 največjih severnoameriških družb v prvem četrtletju letošnjega leta je videti, da dobički severnoameriške težke industrije še rastejo. Medtem, ko so lani znašali v istem razdobju 287 milijonov dolarjev, so dosegli letos 296 milijonov dolarjev napram letu 1941 pa pomeni to nazadovanje, saj je v prvem četrtletju tega leta znašal čisti dobiček upoštevanih družb kar 384 milijonov dolarjev.

Novo državno posojilo slovaške republike. Minulo soboto je slovaški finančni ministar razpisal novo državno posojilo v skupnem znesku pol milijarde slovaških kron. Vplačila je mogoče prijavit pri vseh denarnih zavodih do konca tega meseca in sicer je treba plačati 97 kron na nominalnih 100.

Kazni zaradi prekrškov prehranjevalnih predpisov

(Nadaljevanje.)

Zaradi letih prekrškov je civilni komisarjat novomeškega okoliša v mesecu maju izrekel naslednje kazni:

zaradi navljanja cen: Piel Srečko, ševljár, Rele-kova l. Novo mesto, 100 lir globe; Knežič Marija, prodajalka sadja, Sukljeva 5, Novo mesto, 250 lir globe; Primo Rudolf, ševljár, Brod 27, občina Smihel-Stopiče, 150 lir globe; Mali Ignacij, ševljár, Arkova 6 Novo mesto, 150 lir globe; Vidmar Marija, gospodinja, Krata ulica l. Novo mesto, 25 lir globe; Vesel Jože, ševljár, Gotna vas 50, občina Smihel-Stopiče, 150 lir globe;

zaradi opuščene izvešenja cenika za blago in zaradi nezadnega vodstva spiska o prihodu in izdaji racioniranega blaga: Pavla Franc, trgovec, Zagrebška 12, Novo mesto, 800 lir globe;

zaradi nedovoljenega mletja žita: Mistič Marija, mlinarica, Zaloz 16, občina Prečna, 250 lir globe in zaplemba blaga; Kovačič Anton, mlinar, Hrib 5, občina Smihel-Stopiče, 50 lir globe;

zaradi nedovoljenega nakupa rac. blaga brez dovoljenja in brez odvzema živilskih odrezkov ter zaradi skrivnega zakola prašiča: Kodrič Josipina, posestnica, Mihovca, občina Št. Jernej 150 lir globe in zaplemba blaga;

zaradi nedovoljenega nakupa racioniranega blaga po svlačni cen: Cizelj Marija, gospodinja 21, Jernej 47; Turk Zofija, gospodinja, Ciglarjeva 23, Ljubljana; in Baloh Beti, Kolodvorska 2, Novo mesto; vse tri po 50 lir globe in zaplemba blaga.

zaradi opuščene priloge prodaje prašiča in zaradi prevoza žita brez mlevskega lista: Gazdova Josip, posestnik, posestnik, Št. Jož 8, občina Smihel-Stopiče, 100 lir globe;

zaradi nedovoljene prodaje racioniranega blaga po svlačni cen: Kličič Antonija, delavka, Vinca 23, občina Šmarjeta, 50 lir globe; Dular Josip, Jurka vas 8, občina Smihel-Stopiče, 150 lir globe; Kavček Franc, delavec, Vavta vas 21, občina Smihel-Stopiče, 150 lir globe;

zaradi nedovoljenega nakupa živil: Šušteršič Ivan, železnícar, Opekarška 10, Ljubljana, 100 lir globe in zaplemba blaga; Tomič Franciska, gostilničarka Kandijška 5, Novo mesto, 250 lir globe;

zaradi nedovoljenega nakupa racioniranega blaga in zaradi prevoza žita v mlín brez mlevskega dovoljenja: Tomič Ignacij, železnícar, Srebrnice 9, občina Smihel-Stopiče, 200 lir globe in zaplemba blaga;

zaradi nedovoljenega prevoza živil: Koželj Marija, šivilja, Dobrava, 46, občina Dobrnič, 100 lir globe in zaplemba blaga.

V okraju Ljubljana-okoliša:

Zaradi nepravilnega mletja žita: Cerar Franciska, Dev. Mar. v Polju 188, 200 lir globe in zaplemba blaga; Burkeljca Ivan, Spod. Zadobrova 3, 100 lir globe in zaplemba blaga; Primar Anton, Zaloz 31, 300 lir globe in zaplemba blaga; Gartoča Ivan, Spod. Zadobrova 6, 100 lir globe in zaplemba blaga; Babnik Leopold, Zgor. Zadobrova 6, 200 lir globe in zaplemba blaga.

Zaradi nepravilnega vodenja poslovnih knjig: Rotar Ignac, Vrhnika, 100 lir globe; Setine Martin, Vrhnika, 100 lir globe; Volč Ivan, Vrhnika 100 lir globe.

V logaškem okraju:

Zaradi skrivnega zakola: Valenčič Marija, Rakek št. 40, 100 lir globe; Merlak Andrej, Dol. Logatec 66, 600 lir globe in zaplemba blaga; Rupanč Cecilija Zibera, 500 lir globe; Maček Franc, Dol. Logatec 29, 700 lir globe in zaplemba blaga; Logar Josip, Čerknica 105, 600 lir globe in zaplemba blaga; Gombuš Andrej, Rakek 77, 100 lir globe; Zupan Pavel, Rakek 152, 200 lir globe.

Zaradi prepovedane nabave mesa: Vavken Ivana Zibera 24, 600 lir globe in zaplemba blaga; Istenič Ernest, Gor. Logatec 75, 200 lir globe in zaplemba blaga; Pošenel Martin, Dol. Logatec 68, 100 lir globe in zaplemba blaga; Lakar Antonija, Rovte 32, 100 lir globe in zaplemba blaga.

Zaradi prepovedane nabave telečjega mesa in mesa: Rupanč Franc, Gorenja vas, 2700 lir globe in zaplemba blaga.

Zaradi nepravilnega krompirja in žitla: Jernejšič Matej, Silivca 14, Rakek, 500 lir globe in zaplemba blaga; Debevo Ivana Rakek 108, 250 lir globe in zaplemba blaga.

Zaradi prevoza krompirja brez predpisane dovolilnice: Jono Josip, Nova vas 5, 200 lir globe.

Zaradi dviga krompirja brez dovoljenja: Praveda: Cepon Pavla, Rakek 12, 200 lir globe in zaplemba blaga.

Zaradi prepovedane nabave in talnega zakola prašiča: Kranja Franc, Rovte 85, 600 lir globe in zaplemba blaga; Brenčič Feliks, Rovte 161, 600 lir globe in zaplemba blaga.

Zaradi neprijave povzreženih prašičkov: Mele Franc, Čerknica 191, 500 lir globe.

Zaradi talnega zakola in navljanja cen: Kovač Ana, Grahovo 12, 500 lir globe; Kranjc Josipina, Grahovo 11, 500 lir globe. Konec.

Zaplemba imovine upornikom

Z odločbo Visokega komisarja se zaplenja vsa premična in nepremična imovina, brez izjeme, lastnina upornika Grabnarja Karla, roj. v Motniku 11. 2. 1900, bivajočega v Črnomlju št. 37, v prid zavodu za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjena upornikom v Ljubljanski pokrajini. — Ista odločba velja za Korene Franciško Nino, poročeno Novak, roj. v Ljubljani 12. 10. 1910 in v Ljubljani bivajočo.

Obsodba vojaškega sodišča

Te dni je obsodilo vojaško sodišče na smrtno ječo z vsemi pravnimi posledicami Mateja Novaka, roj. 1. 7. 1914 v Mali Ligojni pri Vrhniki in tam stanujočega. Novak Matej je bil obtožen: a) da je kriv uboja, ker je v noči 6. avgusta 1942 premišljeno po mučenju povzročil smrt Hreba Franca skupaj z drugimi komunisti; b) da je kriv drugega uboja, ki ga je zagrešil pod istimi okoliščinami nad Hrebom Jankom; c) drugega uboja pod istimi okoliščinami nad Hrebom Stanislavom; d) uboja, ki ga je zagrešil nad župnikom na Zaplani Josipom Geoghelijem; e) ropa, ker je dne 18. oktobra 1942 oborožen vstopil v hišo Lesnjaka Franca v Bevkah 25 pri Vrhniki in odgnal 2 kravi, voz, preiča, 600 kg krompirja, 200 kg žita, obleko in perilo; f) atentata na varnost države; g) članstva v prevratniški družbi; h) članstva v oboroženi tolpi; i) nošenje orožja in streliva brez dovoljenja; j) atentata na javna prometna sredstva; k) ogrožanja življenja članov oboroženih sil. Vojaško sodišče je Novaka spoznalo za krivega obtožb pod e), h), g) in i). Od ostalih obtožb ga je oprostil zaradi pomanjkanja dokazov.

Andrej Anton:

20

Rako postanem javen delavec

Tudi ne smeš vzeti za čisto zlato tistih, ki so preveč ponizni in skromni ali takih, ki so celo norčujejo iz samega sebe. Za takim videzom je navadno precej nečimernosti in stremušnja. Resnično skromni ljudje o sebi ne govore, ne dobro ne slabo in tudi ne kažejo nobene želje, da bi se z njihovo osebo kdo pečal. Nečimerni pa poskušajo večkrat po ovinkih napeljati pogovor na sebe in svoje delo in vzbuditi pozornost, da bi bili deležni hvale in poklonov. Končno ljudje opazijo, kam pes tace molice, pa naj bo igra še tako spretna. Ni nobenega sredstva, da te ljudje ne bodo imeli za nečimernega, kakor da v resnici nisi. Tudi preveč glasne kreposti so vedno nekoliko sumljive ali pa so šele v prvih petkih.

Odveč se nam zdi ponavljati, da je resnične prijateljstvo mogoče spoznati šele v nesreči in da je treba vse tiste, ki te preizkušnje ne prestanejo, molče in neopazno izločiti iz svojega prijateljskega kroga. Sploh so prijatelji dvojne vrste: eni nas spremljajo toliko časa, dokler je pot prijetna ali vsaj ne pretežavna, drugi pa gredo z nami v vseh okoliščinah in brez pomislekov. Imajo pa nekateri ljudje to čudno navado, da hočejo tudi nasproti preizkušenim prijateljem igrati vlogo nepristranskega pravničnika, celo pred njihovimi sovražniki. Tako ravnanje je združeno z mrzlo srca in domišljavostjo, včasih pa tudi s tajno ljubosumnostjo. Ako zalotiš prijatelja na tej poti, potem ga molče izbrisi iz svojega prijateljskega kroga.

V nesreči imamo zato tako malo prijateljev, ker se neplemeniti boje, da bi morali pomagati, a plemeniti večkrat nimajo sredstev, da bi nam v dejanju pomagali, samega sočutja pa se sramujejo.

Ena najboljših preizkušenj za plemenitost kakega človeka je njegovo zdržanje spričo dolgotrajne, včasih čisto brezupne nesreče. Komur manjka plemenitosti, ali pa jo ima le v majhni meri, skoraj prepusti nesreče ne njegovi usodi, boleznim, ponižanju, trpljenju, včasih celo z lepim izgovorom, »da je treba siromaka pustiti, da ostane sam s svojim Bogom.« Kdor pa s svojim sočutjem in v svojo pomočjo vztraja tudi v dolgi, včasih dosmrtni težki preizkušnji bližnjega, je pa doprinesel dokaz najbolj plemenite ljubezni. Plemeniti značaji se pogosteje najdejo med preprostimi ljudstvom kakor pa med izobraženci in bogatini. Sploh je treba duševno plemstvo največkrat drugod iskati, kakor pa to navadno delamo. Tudi takojšnjo pripravljenost priskočiti na pomoč potrebnim največkrat najdemo v nižjih družabnih plasteh.

Preprosti ljudje so tisti, ki jih imajo vedno vsi pod nadzorstvom in jih tudi trdo karajo, ako ne ravnaajo prav. Zato imajo sebe bolj v oblasti in bolj gledajo, da vestno izpolnjujejo svoje dolžnosti kakor pa imenitniki in visoko stoječe osebe, ki odkritosrčno oceno svoje osebe in svojih dejanj le redko slišijo.

Za vsakega človeka je dobro znamenje, ako čutijo do njega zaupanje in ga imajo radi otroci, reveži, mali ljudje in celo živali. Človeku, ki zaup v otroke ne živali ne morejo trpeti, ni kupa. Tudi dobre, plemenite ženske so merilo za vrednost moškega značaja; slabe, pokvarjene ženske se instiktivno oprijemljejo slabih moških.

Na splošno je treba biti previden v občevanju z ljudmi, ki niso dobro srčni. Mrko, težko, zaprto, sovražno naravo je zelo težko premagati. Ljudje, ki so okrutni z živalmi in jih z naslodo mučijo in ki so posmehljivi in ujedljivi do sočloveka, imajo vedno slab značaj. Tudi ne veljajo veliko ljudje, ki se jim je vedno smehljala sreča in katerih pot je vodila le od uspeha do uspeha. Kdor ni šel skozi trdo šolo trpljenja, ki ne ve kaj je bridkost in ni doživel hudih porazov in neuspehov, bo ostal več ali manj napuhjen zaljubljenec v samega sebe, brez globljega smisla za vrednost ter poznanje ljudi in življenja. V nesrečah se navadno taki ljudje hitro zrušijo, ker jim manjka pravega notranjega poguma.

Človekov zunanji izraz je na splošno nezanesljivo vodilo za presojo značaja. Vendar pa so sumljive nemirne, vedno iskajoče oči ali srep pogled, ki ga imajo koketne ženske in ki spominja na pogled ptic roparic ter bodoče zamamen pogled neosodnih, poželjivih moških. Nekateri imajo izreden dar opazovanja in si nekako angansko, takoj ob prvem srečanju ustvarijo dokaj pravilno sodbo o človeku. Toda to je izreden dar, ki ga nimajo mnogi. Na splošno pa so nam prijetni ljudje, ki ne stavlajo na naše čute posebnih zahtev in nam torej ne gredo na živce. Katerih razpoložnje je enakomerno in uravnovešeno, ne nervozno, nemirno, vsiljivo, ki so vedno dobro razpoloženi, kažejo zanimanje za naše razmere in težnje, se z nami radujejo v sreči in so pripravljivi takoj pomagati in posredovati, če nas je zadel nesreča. Ni treba, da so duhoviti; zadostuje dobro, plemenito srce.

Vremenska napoved. 17. julija (sobota): pretežno jasno, vročina.
18. julija (nedelja): isto.

Znana je temeljna misel manihajcev: svet ni delo enega samega Boga, ampak dveh nasprotnih principov, princip dobrega in princip zlega; vse stvarstvo pa je zaprtje polje, kjer se borita. Pri ruskih »klistih« je krščanski monoteizem zmagal nad dualizmom, a dobil je drugačen videz. Prvotni načeli dualizma sta izgubili njun metafizičen značaj in se spremenili v boj med duhom in stvarnostjo. Snov je bila samo nižje orodje duha, ki je mogel očistiti nekatera izvoločena bitja in jim dati pravico, da so se posluževali telesnih nagonov in proslavo svoje zmage. Na ta način zadovoljitev teh nagonov ni madaž za človeka, ampak, prav nasprotno, dokaz njegove vzvišenosti in povišanja na višjo stopnjo, kjer odpadejo vse vezi telesnosti. Če proučujemo ta nauk, vidimo v njem prezir snovi, kot jo uči vzhodna asketika in ostanek starih načel o sveti prostižiji, ki je obstajala v popolnem darovanju duše in telesa božanstvu. Kakor povedo se tudi tu združujejo skrajnosti. Vsemu temu se pridružuje tudi načelo mistične vzvišenosti, ki jo je mogoče doseči prozofiki. Vse to so pojavi nezdravega mističizma, ki spada že v pa-

tologijo. Toda ni naša naloga, da bi podrobneje razpravljali o tem. Vendar pa moramo opomniti, da je ta miselnost našla ugoden odziv v značaju ruskega ljudstva. Temu moramo dodati še pomanjkanje resnega in pravega verskega znanja — izobrazba ruske podeželake duhovščine je bila zelo pomanjkljiva —, kakor tudi znanja o nrvnih načelih. To in še mnogo drugih stvari je pripomoglo, da so se tajne sekte s čudovito nagljo širile med ljudstvom. Število »klistov« je bilo vedno zelo veliko, ni pa mogoče določiti niti približnega števila; ker ta sekta ni imela določenih meja. Prav v tem se razlikuje od drugih ruskih ločin, ki so se zaprle same vase in njihovi pripadniki so bili tako nestrpni, da so smatrali kot nečiste pripadnike vseh drugih ločin, kakor tudi vernike uradne ruske cerkve, tako da niti jesti niso hoteli z njimi. Klisti pa so bili v tem oziru popolnoma drugačni. Včasih so se kazali kot goreče pripadnike uradne cerkve, izpolnjevali so vse njene zapovedi, se udeleževali obredov in se družili z ostalimi verniki. To pa je bila le spretna igra, da so se na ta način izognili policiji, ker je bila ta ločina prepovedana zaradi svoje nenravnosti. Bolj kot verski ločini je prav za prav podobna tajni družbi, katere člani se spoznajo med seboj po posebnih skrivnostnih znakih. Zbrali so se v majhnih skupinah, ki so jih imenovali »korabe«. Na čelu vsake skupine je bila navadno ženska, ki je nosila naslov »bogorodice«. Sestajali so se navadno zvečer. Molili so skupno, prepevali svete pesmi in klicali Duha. Včasih so na te sestanke povabili tudi tiste, ki še niso bili člani in ti seveda niso pri teh sestankih videli nič slabega. Če pa so bili člani sami med seboj, se je verska vznesenost spreminila v pravo blaznost, ki se je javljala s ekakanjem in vrtenjem, dokler niso vsi navzoči izžrpani

gačne obrede, ki so vsi imeli značaj verske histerije ki je nemalokrat prešla v pravo poltenost. Ko pa je ta vznesenost prešla, so se »klisti« vrnili med ostale ljudi, brez katerega koli znaka, ki bi jih izdajal, da pripadajo tej ločini. Rasputin je brez dvoma prisostvoval podobnim tajnim sestankom, kar bomo pozneje dokazali; zdi se pa, da ni pripadal določeni skupini »klistov« in prav to je zavedo v zmoto tiste, ki so iskali dokazov o njegovi pripadnosti k tej ločini. Ohranil je vedno popolno samostojnost in se nikdar ni hotel predveči kateri izmed »bogorodice«. Od časa do časa so ga sestanki »klistov« privlačevali, drugatje pa je bil preprost romar, kakor jih je našel v Rusiji; breprenel je samo po potovanju in hotel biti v neposredni zvezi z naravo, ki mu je nudila mistično in čutno ugodje obenem. Včasih se je čutil popolnoma zvestega sina cerkve, ker je cerkev bila izvor precej nejasnega mističizma, brez trdne podlage naukov. Kakor v vseh drugih kmetih, je tudi pri njem bilo opaziti čudno mešanico krščanskih načel in nenavadnih zabod, ki so izvirale iz nevednosti. Večina kmetov pa je to nevednost nadomeščala s pravo krščansko ponižnostjo. Rasputin pa je bil vse prej kot ponižen. Domišljjal si je, da je imel nadnaravna videnja in v trenutkih vznesenosti se mu je zdelo, da je v njem neka skrivnostna sila, ki je po njegovem mnenju bila božjega izvora. Ko je ta vznesenost prešla, pa je padel zelo nizko. Toda prav zato je bil še toliko bolj prepričan, da so ti polvini nadnaravnega izvora. Domišljjal si je, da mu ni treba klicati Duha s ekakanjem in plesom kakor navadni »klisti«. Prihajal je k njemu sam od sebe kakor k svetnikom. To prepričanje mu je dajalo močno samozavest in povečalo njegov vpliv na slabotne in nervozne ljudi.

V srcu srednjeevropske žitnice

Piše Viktor Čadež, župnik, Pločica

Ko nam je četrtstoletem v šolskem letu 1899-1900 nepozabni mojster zgodovine prof. Fr. Vrhovec razlagal Banat, ga je nazorno, kakor je on znal, poveličeval kot eno glavnih pšeničnih žitnic srednje Evrope; tedaj pač nisem slutil, da se bom po dobrih 40 letih o tem na lastne oči prepričal. A odlično mesto pristoja Banatu tudi glede koruze in vinskega pridelka, saj ima zaradi nizke lege (povprečno 70 do 80 m nad morjem, razen nekaj izjem sama ravnina), zaradi ugodnega podnebja in jako plodne zemlje vse pogoje za to, tako da je n. pr. letni pridelek vina normalno znašal okrog 600.000 hektolitrov. Pač pa je Banat

precej siromašen z lesom,

pri čemer je večinoma navezan na uvoz iz drugih dežel. Zaradi tega n. pr. dobršen del hiš v sobah nima lesenega tlaka, ampak tlak iz stlačene ilovice, ki pa se seveda težko čisti in je zlasti pozimi mrzel. V zvezi s pomanjkanjem drevoja je neljuba košava, ki včasih more tekmovali z burjo na Carsu in je n. pr. lanske zimo za 16 dni ustavila domala ves železniški in poštni promet.

Kljub temu bi se na splošno skoraj lahko reklo o Banatu, da je dežela, tu kateri »se cedi med in mleko«, in je vladalo tu v rednih razmerah veliko blagostanje, železna roka vojne pa je tudi tu marsikaj zasukala na slabše in zahtevala težke omejitve. Prehrana v mirnih časih je bila neprimerno boljša in izdatnejša kot v naših slovenskih krajih. Maščobo pri jedeh so uporabljali naravnost rasko, jedi pa pridno zalivali s pristnim banaanom. Tako je razumljivo, da najdeš tu polne, rdečelične kmetske obraze, medtem ko si slovenskega kmeta-debeluharja moreš kvečjemu le v domišljiji predstavljati. Opaža se tudi, kako so tu splošno ženske tudi v poznejših letih veliko bolje ohranjene nego naše, zlasti kmetske trpinke. Je pač standard tukajšnjega kmetskega stanu mnogo višji nego pri nas.

Banaško vino je močno

Temeljito pa bi se motil, kdor bi sodil, da se kmetu tu ni treba mnogo truditi. V poletnem času banatski kmet ob delavnih redno vstaja med eno in drugo uro ponoči in dela brez prestanka — izvzet je kratak čas za jed — do desete ure zvečer; tega reda se drži prav tako sedaj kot v rednih razmerah. Zdrži pa vse to, ker ima pri krepki telesni konstrukciji delu primerno hrano in pijačo, pozimi pa si nabere del moči, ki jih poleti porabi. Najdem pa v tem nov dokaz, da smo pri nas doma treznostno vprašanje motrili z vse preveč filistrskega stališča. Kajpada so si ljudje tu vino lahko privoščili, saj je imelo pod bivšo Jugoslavijo kljub izborni kakovosti bajno nizko ceno od 1.50 do 2.50 din liter na debelo; zadnje ceno so imela najboljša vina iz okolice Vršca in Bele cerkve. Zaradi pomanjkanja modre galice je lani pridelek padel, a cena zrasla, a pri vsem tem ponarejenega vina tukaj ne prodajajo; po gostilnah dobiš ali kapljico, kakršno je Bog dal, ali pa sploh nič, če namreč zahtevaš vino.

Boj proti alkoholizmu

Umljivo je, da je tudi alkohol tega ali onega omrežil, vendar bi človek pričakoval še več žrtev. Zadnja leta — okrog l. 1937 — so pa tudi te skušali rešiti iz trdega objema alkohola in sicer pri mnogih uspešno. Pošiljali so jih v Beograd v poseben zavod, ki ga je ustanovila treznostna liga, in jim dajali silno močne injekcije v obe roki in to

Najvišje cene za tehnični les

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je smatral za potrebno urediti cene za okrogli les. Cene okroglega lesa se določajo takole:

A. Jelov okrogli les:

I. Hlodi za žago ali za tesanje, zdravi, ravni, brez hloda, kakovost monte, cene za kub. meter: a) premera nad 20 cm, merjeno v sredini, dolžina 4 m 450 lir, od 4—8m 480 lir, 9 m in več 495 lir; b) premera od 12 cm do 19 cm, merjeno v sredini, dolžina 4—9 m 420 lir, 10 m in več 460 lir.

II. Brzjavni drogovi, obeljeni, pri tleh ravno odžagani, na vrhu dvojno pošev obtesani, dolžina 8.50 m 480 lir, od 9 m naprej 520 lir.

III. Jadrniki neobeljeni, dolžina 6—10 m 510 lir, nad 10 m 550 lir.

IV. Jamborniki, dolžina do 10 m 700 lir, nad 10 m 760 lir; jamborniki nad 15 m po prosti pogodbi.

B. Bukovi hlodi:

a) bukovi za luščenje od 35 cm navzgor 75 lir za stot franko vagon; b) bukovi za žage od 20—24 cm 450 lir za kub. meter na žagi; od 25 cm navzgor 530 lir za kub. meter na žagi.

Člen 2. Vse druge določbe naredbe z dne 26. junija 1942-XX št. 133 ostanejo nespremenjene.

Ljubljana, dne 13. julija 1943-XXI.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:

Giuseppe Lombassa,

brezlačno. V Pločici n. pr. (to je najbolj južno selo v Banatu, blizu Donave, kjer bivam, sta bila dva alkoholika prvega razreda, oba kovača. Eden od teh je v 11 dneh prejel pet takih injekcij; vztrajal je, četudi so ga po vsaki injekciji spustili domov. V malo dneh se je divji volk prelevil v krotko jagnje, in v družino večnih preprirov — grozila je vedno zakonska ločitev — se je prisrnelo sonce sreče in zadovoljnosti. Podobno je bilo tudi pri drugem; danes sta oba zdrava in popolna abstinenta, a sicer bi najbrž že oba počivala »v črne zemlje krilisi«. Seveda ta procedura ni prijetna, saj pretrese ves organizem, pristudi pa človeku alkohol tako, da ga skoraj niti pokusiti več ne more, saj je že pri neznamiti množini zaužitega alkohola ves bolan in zgubi zavest. Kakih pet jih je pa bilo tudi iz tega kraja, ki so dobili prvo oz. drugo injekcijo; nato se pa na svobodo puščeni tički niso dali več vjeti; če bi jih bili kar tam pridržali, bi bili najbrž rešeni, tako pa »so si izvolili slabši del« in še naprej ponižno hlapčevali krutemu kralju-alkoholu.

V čudnem nasprotju z opisanim položajem pa so tukajšnje ceste. Asfaltiranih cest tako rekoč ne poznamo, pač pa poznamo na cestah silen prah, ki se pojavlja po daljšem lepem vremenu, ob dežju pa grozansko blato, ki včasih avtopromet skoraj onemogočuje. Tudi elektrifikacija dežele je še precej pomanjkljiva; mesta pač imajo elektriko, po deželi pa jo marsikje bridko pogrešajo — zlasti sedaj.

Narodnosti in vere

Zanimivo sliko nudi Banat v narodnostnem kakor tudi v verskem oziru. Če izvzamemo velika mesta, bo pač težko dobiti deželo, kjer bi bila v tem oziru toliko mešanica. Glavne narodnosti so: Srbi, Nemci, Madjari in Romuni. Tako so n. pr. v Kovinu dokaj močno zastopane vse te narodnosti in je tam mnogo trgovin, kjer dobro govore štiri jezike. Tukajšnji kat. obrednik je sestavljen mestoma v petih jezikih (v latinskem, nemškem, madjarskem, hrvatskem, v ikavskem narečju, in romunskem). Zanimivo je opaziti, kako posamezne narodnosti kljub toliki pomešanosti ohranjajo svoje svoje narodne lastnosti, kako je n. pr. pri enem narodu izjema, če imajo v kaki hiši vse umazano, potem pa pri drugih narodih stopnjama pojema

smisel za snažnost tako dolgo, da je izjema, če najdeš kje čistočo; ali kako pri enem narodu poštenje mnogo velja, pri drugem pa imajo o njem precej razrahljane pojme. — Najbolj razširjena je tu pravoslavna vera, potem katoliška in slednjič evangelijska; poleg teh imajo še razne druge vere in ločine svoje pripadnike. Naša mala Pločica na primer je stela v februarju 1943 vsega 2664 prebivalcev (skoraj polovico Nemcev in polovico Srbov) in je izkazovala 11 raznih narodnosti in osem ver oz. ločin!

Kot nekaj narobe svet naj omenjam tale pojav v Banatu. Kdor pride kot novinec semkaj, malo čudno gleda v poletnem času, kako po deželi hiše zunaj in znotraj belijo domače ženske, in sicer po potrebi po tri- do štirikrat na leto, moški pa le tedaj, kjer pri hiši ni takih žensk. Tudi neka posebnost, dokaj lahko izpeljiva, saj so tu po deželi domala vse hiše — tudi šole — pritične stavbe, po mestih pa tudi povečini.

Umetnosti je malo

Kako pa se kaj v Banatu počuti prijatelj upodabljaajoče umetnosti? Na kratko rečim: slabo! Velik vzrok temu je, ker manjka tradicije; saj je Banat naseljen šele komaj 200 do 250 let. Vidi se pa tudi, da splošna materialna usmerjenost ni naklonjena procvitu te umetnosti. Od katoliških cerkva je najlepša možočna gotška cerkev v Vršču iz l. 1863, vendar bi kake izredne umetnine v njej zastoj iskal, a vsaj to, kar nudi, zadovolji oko; oltarji so vsi leseni, in menda vse Banat ne premore samo enega malega kamenitega. Tu in tam vidiš v kat. cerkvah tudi lepo slikarj. Na splošno so pa te cerkve na umetninah neverjetno ubodne, če sploh smemo govoriti o umetninah pri mnogih neumetniških izdelkih, pred katerimi bi človek dostikrat najrajši zatisnil oko. Morda ne pretiravam, če trdim, da vsi oltarji kat. banatskih cerkv ne odtehtajo vrednosti enega samega velikega uršulinskega samostana v Ljubljani. Tantalovo žejo bo pa trpela po višjih umetninah koprneča duša, prav tako kakor duša, ki se ji hoče planinskih čarov. Da, da, Krpana ni za vsakim voglom, umetnin! a la Robba in Cussa pa tudi ne v vsaki deželji! — Od pravoslavnih cerkv je posebno omembe vredna romunska v Kovinu z bogato izrezljano, na novo pozlačeno ikonostazo in izgedno posrečeno figurarno slikarj, ki jo je skoraj brezplačno okrog l. 1938 izvršil nadarjen mlad romunski umetnik. V umetniškem oziru slovi tudi še ena pravoslavna cerkev v Pančevem.

Tudi meščan se ozira hvaležno proti nebu

Vsakogar, ki se količkaj razume na letino in na poljedelstvo, je že bridko zaskrbelo, ko smo zaman čakali na sončno vreme. Deževalo je iz dneva v dan, včasih je kar vso noč lilo, in tudi meščani so se začeli bati, kaj bo z letino. Po rasti v svojih velikih ali malih vrtovih so sodili, da je že preveč moče in da je zemlja potrebna sonca. Dolgo smo čakali na sončno poletje, nazadnje smo ga vendarle pričakali.

Po žitnih poljih, ki obkrožajo naše mesto, sodimo, da ne kaže krušna letina tako slabo, kot bi mislili po preobilnem deževju v preteklem mesecu. Pšenica je le tu pa tam položana, klasje samo pa kaže dobro. Nekateri mali gospodarji so se tudi že prepričali, kako se razvija krompir v zemlji. V pešeni je kar dober, kakor pravijo, v dobri, sončni zemlji pa se mu pozna, da je bilo preveč moče. Po nekaterih njivah in vrtovih je videti, da se je rastlinstvo bohotno razraslo. Naravnost očitno je bilo pomanjkanje sonca in toplote pri paradiznikih in pri drugih vrtnih rastlinah, kakor paprikah, melancanah, kumarcah, ki ne prenašajo preobilnega deževja in pomanjkanja sončne svetlobe.

Zdaj, ko so vremensolovci napovedali spet lepo vreme, se ljudje hvaležno ozirajo proti nebu. Z veseljem se se spet lotili vrtnih opravkov, kjer je treba postriči peruti preveč neurejeni rasti, zlasti pa iztrebiti plevel. Paradiznike privezujejo in obrezujejo, podirajo grobove grede in jih pripravljajo za nove sadike, čedijo pola po vrtičih in uživajo prijetnosti opravkov pod vedrim nebom. Komaj smo prav doživeli poletje, že mislijo skrbne gospodinjne na oni čas, ko bo zemlja počivala in ne bo več rodila. Ze pripravljajo sadike za zimsko zelenjavo.

Odkar je vroče, so ljubljanski vrtovi spet dobro zasedeni. Ljudje so si tako želeli sonca, da se ne zmenijo za klopite pod jablanami, pač pa se radi grejejo v objemu zdravih sončnih žarkov. Tu pa tam pa so postali vrtovi prav posebno mikavni. Zgodnje sadje je začelo zoreti. Med bruskami so prve magdalenske, ki so te dni zrele, ponekod pa imajo tudi že domače breskve in jabolka. Doba grozdčja ali ribeza je že minila in to velja tudi za vrtno jagode. Zdaj so na vrsti smokulje, maline in robidnice. Kakor rečeno, na marsikaterem vrtu se je začela sladka paša za srečne posestnike, — pa za kose in škorce. Seveda ne manjka tudi nepovabljenih gostov, ki so znani kot rabutarji. Tu pa tam jih prežene hud pesni ali varuh v človeški podobi, kaj malega pa le ukradejo. Seveda se tudi zgodil, da je pošteno ekupijo, toda komaj mine nekaj dni, spet podležejo skušnjavi

zorečega sadja. Sadovnjaki imajo torej svoje legalne in ilegalne obiskovalce, vrh tega pa še to dobro stran, da si jih človek lahko ogleduje po mili volji — spomladi, ko cvetajo in vse naprej do pozne jeseni.

So pa med meščani tudi ljudje, ki jih vse to ne zanima. Ampak tudi ti se hvaležno ozirajo proti nebu, zdaj, ko nam je naklonilo spet lepo vreme. Priroda jih sicer ne zanima, za povrtino skrbi gospodinja v hiši ali kuharica v restavraciji — lepega vremena pa so veseli zaradi tega, ker lahko spet hodijo na kopanje. Nekateri vedo natančno povedati, da so bili letos že šestnajstkrat na Iliriji, na Ljubljanski ali na Špiči. Veselje imajo s sončenjem, ki jim daje prikupno zagorelo polt, vrh tega pa jim je všečno sedeti med ljudmi, ki plavajo, igrajo odbojko, kvartajo, se pogovarjajo, ali kakor koli zapravljajo urice prostega časa. Skratka, dolgo pričakovano lepo vreme smo dobili in meščanom se pozna, da so postali spet vsaj za malenkost vedrejši in živahnejši.

Po desetih mesecih najdena partizanska žrtev

Ljubljana, 16. julija.

Lani so v septembru ropali partizani po Rudniku pri Ljubljani ter so vdrli v župnišče in tudi nekatere druge hiše. Tako so do kraja izropali domačijo Goljeh in s seboj nasilno odvedli gospodarja in njegovega sina Jožeta. Goli Jože je bil uslužbenec Ljudske tiskarne in so ga partizani, ker je bil zgleden prosvetni delavec na Rudniku pridržali in ga odpeljali naprej na Polico. Tam so ga več dni zasiljevali, mučili in končno likvidirali kakor toliko drugih nedolžnih žrtev. Šele konec oktobra lanskega leta se je vsaj približno zvedelo, kakšna usoda je doletela 22-letnega Golija Jožeta. Oče je zvedel, da je bil njegov sin zaklan, da je izkprav po nočem. Kje pa je pokopan, tedaj ni mogel zvedeti, čeprav je srčno želel, da bi svojemu rajnemu sinu uredil vsaj grob.

Šele letos je po raznih ovinkih zvedel, kje naj bi bil pokopan sin Neko. ki je bil sam v skupini, ki je del časa hodila mimo zasilnega groba rajnega Jožeta, je povedal naprej in tako je končno tudi zvedel oče, na katerem mestu počivajo zemski ostanki njegovega sina. Dolgotrajno upanje, da bo morda vendarle še kdaj videl živega sina, se je podrl. Pač pa je lahko poskusil storiti vse, kar mu je v močeh, da pokopje sina v blagoslovljeni zemlji. V četrtek popoldne je šel oče z drugimi

V spomin žrtvam v Ajdovcu

Ze je preteklo sedem mesecev od one strašne noči, v kateri ste se tako junaško borili za vero, pravico in nadaljni obstanek naših domov. Ni vas preplašila silna premoč vaših sovražnikov, ki so vas napadli po navodilih rokaja-izdajalca.

Silna je bila vaša bolečina, ko ste videli, kako morilci in kroniki slovenskega naroda zažigajo župno cerkev. V srce vas je rezalo vriskanje razbojnikov, ki so ob igranju harmonike in med hurovskim vpitjem rušili naše oltarje — oskrnili tabernakelj.

Vztrajali ste na svojih mestih do zore, dokler ni zgorela streha nad vašimi glavami. Tedaj ste, tvegajoč vse, napravili izpad, niste se strahopetno podali, niste prosili milosti, ampak ste pogumno poskusili rešiti se preko množic razdivjanih razbojnikov. Toda uspelo je le nekaterim.

Zalosten, srce trgajoč je bil prizor, ko je šlo 21 vrlih branilcev vere z zvezanimi rokami mimo 16 padlih bratov. Kot hudodelec so vas med pretepanjem in mučenjem gnali proti Brezovi rebi, kjer vas je sodila župniška OF. Ko so ti »sodniki« zahtevali, da jih pozdravite po njihovem razbojniškem načinu, vas ni bilo strah izpovedati, da je vaš pozdrav samo: »Zivel Kristus Kralj.« — Zvesti zgledu prvih mučenecv ste med strašnimi mukami dali svoje življenje, da izpričate svojo vero.

V Ajdovcu pa stoji ožgano in napol porušeno zidovje božjepotne cerkve sv. Trojice. Niti sledu ni od nam tako dragih oltarjev. Veliki zvon, ki mu je celo svetovna vojska prizanesla, saj je bil zaradi zgodovinske vrednosti vrnjen že iz vojaških skladišč, je sedaj uničen. Bridek je pogled na ruševine komaj pred štirimi leti zgrajenega Gnidovčevega doma, šole in župnišča. Bili so naši rojaki, ki so izdali in zaupali cerkev, v kateri so bili krščeni, v kateri so prejeli tudi pozneje toliko milosti. Poznamo vas! Poznamo tiste, ki so čestitali morilecem in požigalcem k uspehu in tudi tiste, ki še danes volunirajo in izdajajo. Malo jih, toda njih zločin je velik.

Dne 25. III. so bila prepeljana na pokopališče iz Brezove rebi razmesarjena in oskrnjena trupla 21 mučenecv in sedaj počiva skupaj vseh 37 žrtev zaslepljenosti. Dobri narod redno krasi skupni grob teh naših najdražjih. In ker nimajo cerkve, se zlasti ob nedeljah popoldne zbirajo tu v celo množico, ki moli sv. rožni venec in črpa moči, da ne omaga na križevem potu naše župnije.

Možje in fantje! Razkropljeni ste sedaj po drugih krajih. Pridite domov, da se znova postavimo v bran zločinskih izdajalcev in da očistimo oskrnjene domačije!

Najprej homo popravili Gnidovčev dom, ki bo nudil prvo zasilno bivališče med nas vrnivšemu se Evharističnemu Kralju. Nato pa bomo začeli pripravljati vse potrebno, da se zopet postavi cerkev, šola in župnišče. Te nove stavbe bodo najlepši in res trajni spomenik padlim možem in fantom, ki naj bodo nam vsem svetel zgled, da bomo tudi mi znali hoditi po pravi poti, da bomo znali tudi mi žrtvovati vse, samo da bo zopet očičen in osvobojen naš dragi dom.

Vi pa, dragi mučenci, ki ste, tako trdno upamo, že prejeli plačilo, saj čutimo da nas s svojo priprošnjo pri Bogu podpirate, prosite še naprej, da bomo vztrajali do konca, da ne omagamo na začrtani poti.

Prodaja mesa na odrezek »11«

Pokrajinski prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 17. julija potrosniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odvzemu odrezka 111 julijskih živilskih nakaznic, izdanih od mestnega poglavarstva v Ljubljani, 100 g govejega mesa.

Delitev se bo pričela ob sedmih zjutraj.

KULTURNI OBZORNIK

Drugi del Jalenove barjanske povesti

Janez Jalen: Bobri, II. Rod.

Janez Jalen pridno nadaljuje svojo barjansko trilogijo »Bobri«; zdaj je izročil slovenskemu občinstvu že dva dela: »Sam«, in »Rod«, za jeson pa je napovedal še tretji del »Vrh«. Kakor čujemo, pa se mu snov razvija še v četrti del, ki pa ne bo direktno nadaljevanje koliščarskega življenja, temveč zgodbe Barja v poznejši dobi, »Ladje«, kar bi predstavljalo potem notranjo zvezo z njegovimi opisovanji Barja v sodobnosti, kakor je nekaj novel že priobčil v zbirki »Previsic«. Vse to spričuje, da je Jalen iz tipičnega gorenjskega planinskega opisovalca (Cvetkova Cilka, Ovcar Marko, Trop brez zvoncev), postal doslej najširši epični opisovalec tudi Ljubljanskega barja, katerega baladno-lirično razpoloženje je odkril že Likovič (Svetinja nad Barjem). Jalenovo razpoloženo obzorje, kakor ga je tako polno in svojevrstno zajel v gorskikh povestih, se je zdaj razširilo za široko oblast nižinskega močvirja ter je tudi tu zajel svojstveno favno in floro te pokrajine v svoj lagodni in pesniški slog.

V svojem prvem delu »Sam«, ki je imel izredno velik uspeh med bralci, je postavil temelj svoji veliki zgradbi, ter je z njim prikazal človeka iz 3000 let pred Kristusom. Segel je v zgodovino, česar nismo bili vajeni pri Jalenu, toda v takšno, iz katere nimamo prav nič pisanih virov ter komaj nekaj malega razbitih črepinj, ostankov preperelih kolišč in čolnov. To mu je godilo, kajti pranutni človek je bil izrazit lovski človek; Ja-

len si je tako duhovito izbral dobo, ki mu ustreza s svojo tesno prvobitno povezanostjo z naravo, kar njegovemu pisateljskemu temperamentu izredno leži. Zato se je njegova prva povest razživila v lovih, pa ne lovih iz športa in zabave, temveč iz življenjske muje, ter je tako iz svoje ustvarjalne intuicije podal morda resničnejšo podobo človeka iz dobe lovske kulture, kakor pa bi ga lahko podal še tako vestni znanstveni raziskovalec, ki bi ga opisoval samo iz najdbe gradiva. Tako prvi del »Sam« karakterizira to prazgodovinsko dobo človeka, opisujoč tiste vrvine v človeškem življenju, ki so večne in kljub časovnim razdaljam nespremenljive: ljubezen in sovraštvo, gon po ohranitvi telesa in plemena ter sožitje z mogočno naravo: rastlinjem, vodo in živalmi. Tako nosi prvi del, ki je zamišljen kot osnova vsem ostalim, izrazit lovski značaj, ter je historijem podan v toliko, kolikor je življenje teh ljudi preprostejše, naravnajejši in manj »civiliziranot glede duhovne in stvarne kulture.

Osnovna linija prve povesti je bila v glavnem ta, kako se Ostrorogi Jelen razvije iz fanta-lovca v moča ter si prisvoji na ozadju lovov Jezerno Rožo in si ustvari svoje kolišče proti starejšemu bratu Neokretnemu Karpju. Drugi del Rod ima širše ozadje in tudi širšo sociološko razprednost, dasi je glavna zgodba prav tako malo vidna: gospodar Ostrorogi Jelen si širi svoj rod s tremi ženami, pa si poleg njih zaželi še četrte, da bi mogel ojačiti svoj rod in mu priboriti vladjo med koliščarji ter pot v svet. Prida pa v nasprotju s svojim sinom Presukanim Lisjakom, ki si želi isto mladenko, hčerko hlapca, Zorno Kalino. Toda dočim bi po svojem nižjem rodu mladenka bila dobra za četrto ženo glavarjevo, ni dobra za prvo sinu, kajti s tem bi trpel ugled rodu. In tu se začneja rahlo trenje: glavarjeva beseda mu dovoljuje to dekle kot drugo ženo, toda prva naj bo iz uglednega rodu. Tu pa se pokazuje čustva, ki so od vekomaj ista: Lisjak bi rad glavarja pro-

tental, vzel prvo ženo iz ugledne »družine«, istočasno pa drugo »po srcu«, ki bi ji dajal prednost v srcu in ponašanju. Toda prva bi ne hotela biti »dekla deklet«, drugi pa tudi ni prav po godi biti druga žena, poleg tega se pa zamerili nesporni in največji avtoriteti glavarjevi na kolišču. Ko sinu Lisjaku spodleti ženitev z ugledno mladenko in ga tudi izvoljenka po srcu začne zaničevati, vzame za ženo mladenko iz sovražnega sosednega rodu, tisto, katero edino mu je glavar izrecno prepovedal. Tako je izdal rod, glavar pa je vzel Zorno Kalino s privolitvijo in v zadovoljnost svoje prve in glavne žene.

Tako tu v zgodbi sami, ki je le rahlo stopnjevana, gre v bistvu za disciplino in ugled rodu, glavarja, za kolektivno zvestobo starim navadam, na drugi strani pa za zadovoljitev osebnim čustvom. Ta »zgodba« gre vse čas v ravni črti ter se skoraj nevidno razvija in pomika dalje: tisti, ki si želi napatih »indijanec« ter mnogo dejanja, ne bo prišel na svoj rajni, kajti tu tega dejanja ni. Jalen gradi zgodbo statično in vodoravno, noče razburjenj in lahkih efektov, zavestno ne polaga važnosti na zgodbo, kakor skoraj v nobeni svoji povesti, kar je za Jalenova tipično ustvarjalno načini, temveč zanj je važno tisto »mesec«, ki ga počasi, s premislekom in s poetično prirodno spremljavo dodaja med posamezne premike ogrodja. Tisto »mesec« so bili v prvem delu — lov, tu pa — življenje na kolišču, socialna razdeljenost, običaji, verojanja in skrb za oblast in razširjenost rodu. Ze naslovna podoba daje tu poudarek na kolišču: zdaj je glavna vsebina opis tega, česar je v prvem delu premalo in kar prvemu delu ni bil namen: običaji ob pogrebu in ženitvi, zaklinjanje proti hudi uri, čečenje »belega bobrat«, darovanje žrtvenega jelena, molitev, dobitenje čolnov in zlasti lončarjenje, pa tudi — začetek umetnosti v pesmi, glasbi ter ornamentiki. Nahajamo se v začetku bronaste in na koncu kamene dobe, tam, kjer lovska kul-

tura prehaja v kmetstvo (krčenje gozdov) in kupčevalsko. Mostiščarji si iščejo poti po Savi v Donavo, kjer pridejo v stik z grškimi prekupčevalci, pa tudi že najdejo najbližji dohod na morje. Razvija se življenjska sila rodu, pa tudi obzorje na široko. Do veljave prihaja kultura mostiščarjev, popisana približno tako, kakor si jo predstavljajo znanstveniki, pa jo pisatelj umetniško podoživlja in oživlja ter lirčno razpoloženo komponira. V tem je moč tega dela, ki se seveda zaključuje prav tako z močnimi lovskimi prizori. V njem je tudi mnogo sodobnih življenjskih motivov, tako v oporoki Brkatega Soma z željo, naj se bratje ne bore med sabo, kakor tudi v prizoru, ko mostiščarji uvajajo sužnje ter v poudarku zvestobe rodu in glavarju.

Tako je drugi del širši po opisu mostiščarske kulture ter v tem boljši, zanimivejši in bolj zgodovinski od prvega, ki pa je močnejši in bolj napet po svojih močnih lovskih prizorih. V obeh pa pride do popolne veljave Jalenove razpoloženi idilični slog, ki se kaže tipično v pesniških naslovih, pa tudi v pesniško in čustveno zaokroženih prizorih posameznih poglavij. Vse to označuje Jalenova, da ni pisec širokih epičnih zgodovinskih podob temveč idilični pisatelj mozaičnih sličic, ki spenjajo vse to rahlo zgodbo bolj v življenjsko podobo kraja in časa, kakor pa posameznih človeških usod, še celo pa ne izrednih, individualističnih junakov. V tem se ta zgodba in način kompozicije enači z njegovimi prejšnjimi gorenjskimi povestmi, ter si z njimi ustvarja Jalen svoj posebni slog in posebno idilično poetično pojmovanje življenja. In kakor vse njegove povesti, se tudi ta izredno hitro bere ter z užitkom, kar postavlja Jalen današ nedvomno za najbolj priljubljenega živirnega pisatelja.

Rode« je izšel v Slovenčev knjižnici (št. 57, cena 10 lir). Kakor prvi del, je tudi tega opremil s slikami kipar France Gorša.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 17. srpana: Mar. ponižnost; Aleš, spoznavalec; Januaria, mučenica.

Nedelja, 18. malega srpana: Kamil, spoznavalec in ustanovitelj reda; Simforoza, mučenica; Marina, devica in mučenica.

Lunina sprememba: 17. malega srpana: ščip ob 13.21. Herschel napoveduje oblačno in deževno vreme.

Zgodovinski paberki

17. malega srpana:

I. 1840. se je rodil v Zalcu šolnik Franc Jamski. Po dovršeni ljudski šoli je odšel na celjsko glavno šolo in napravil na pripravnici podučiteljski izpit. Nato ga je lavantinski konsistorij namestil za podučitelja v Konjicah, služboval je v raznih krajih do leta 1870., ko je postal šolski nadzornik za brežiški, kozjanski in semski okraj. Kot okrajni šolski nadzornik je ob prehodu ljudskega šolstva iz konkordatske dobe v nove razmere skrbel, da so se izvolili novi šolski sveti, privajal učiteljstvo na nove državne in deželne šolske zakone ter pomagal sestavljati nove učne načrte. Kot vodja učiteljstva je ponovno razpravjal o raznih potrebah šole in šolske mladine ter posebno visoko cenil A. Martina Slomška. Umrl je 22. julija 1892 v Rajhenburgu.

I. 1823. se je rodil v Altenu pri Dessauu Theodor Elze. Ljudsko šolo in gimnazijo je obiskoval v Dessauu, teologijo v Turingenu in Berlinu. Po dovršenih šolah je prevzel mesto vzgojitelja sina anhaltkega vojvode, živel s svojim gojencem v Nemčiji, Italiji, dokler ni vojvodski obelke vojske suknje. Ko ni mogel dobiti pastorske službe v domovini, je odšel leta 1852. v Ljubljano, kjer ga je protestantska cerkvena občina izvolila za pastora. V Ljubljani je ostal do septembra 1865, živel nato v raznih krajih Nemčije, Švice in Italije, odšel kot pastor v Benetke in tam leta 1900. tudi umrl. Elze je bil v prvi vrsti znanstvenik in literat, vendar je znal to svoje delovanje podrediti poklicu. Iz dolge vrste njegovih spisov imajo za nas Slovence potreben pomen članki in knjige o reformacijski dobi med južnimi Slovani s posebnim oziranjem na Kranjsko. Vprašanje o usodi reformacijskega pokreta pri južnih Slovanih v 16. stol. se je vsiljevalo samo ob sebi možu-znanstveniku, ki je 254 let po izgonu zadnjega ljubljanskega predikanta prišel v Ljubljano kot prvi pastor nove cerkvene občine in prevzel nalogo »pridigati o evangeliju razkropljenim vernikom po Kranjskem, južnem Stajerskem in Hrvaškem tja do turške meje«. Reformacijsko delo na Kranjskem je proučeval od srede 50-ih let in objavil celo vrsto člankov, s katerimi je razsvetlil posamezna vprašanja, kot tudi celo dobo. V znanstvenem pogledu predstavljajo njegovi spisi izreden mejnik; odkar je objavil Elze svoj spis o zgodovini reformacije pri Slovencih, je izšlo še vsaj 500 spisov izpod drugih peres, ki so posvečena istemu predmetu, a še vedno so Elzejevi spisi neobhodno potrebni vsakomur, ki se bavi s tem vprašanjem, kljub precejšnjim pomankljivostim.

I. 1918. so holševski usmrtili v Ipatjejevi palači v Jekaterinburgu zadnjega ruskega carja Nikolaja II. z ženo in petimi otroki.

Osebnosti

— Promocija na ljubljanski univerzi. V soboto, dne 12. julija ob 12. uri bodo promovirani za doktorja prava: Blaško Vinko, Funderle Mirko, Hauc Franjo, Kaiser Franc, Krečič Dimitrij, Krivec Jože, Leskovar Ludvik, Namar Emil, Poženc Marjan. Iskreno čestitamo!

Cerkveni vestnik

Karmelski odpustki pri frančiškanih. Jutri je karmelska nedelja in so pri frančiškanih prestavljeni odpustki iz praznika na nedeljo. Dobe se

PROGRAM KNJIZNE ZBIRKE

»NAŠA KNJIGA« ZA DRUGO POLLETJE

- Salminen: KATRINA. Finski roman o materi.
- Hünnerman: OCE DAMIJAN. Zivljenjski roman Damijana de Veuster, »očeta gobavec«.
- Cloete: KOLESA SE VRTIJO. Epopeja Burav v 19. stoletju.
- Budak: MUSINKA. Liški roman, pendant »Ognjišču«.

Prva dva romana izdeta skupaj konec julija. NAROČNINA za vse štiri, v platno vezane knjige po L 192.— in se lahko plača v šestih obrokih po L 32.—. Kdor poravnava do zadnjega avgusta vsa naročila na enkrat, plača samo L 180.—. Čimprej naročite to najboljšo zbirko leposlov. del

ZALOŽBA »NAŠA KNJIGA« LJUDSKA KNJIGARNA v Ljubljani — Pred Školjto 5

porcijunkulski odpustki od danes popoldne in jutri ves dan. Moli se za vsak obisk 6 očenasev, 6 zdravamarij in čast bodi. — Popoldne po pridigi ob 4. uri bodo blagoslovljene svetinje karmelske bratovščine. Svetinje bodo na razpolago popoldne pri cerkvenih vratih. Bistveno je namreč potrebno, da nosi vsak ud bratovščine blagoslovljeno svetinjo pri sebi. Po pobožnosti okoli pete ure popoldne bo imel vsak priliko, da se lahko da sprejeti v karmelsko bratovščino. Sprejem bo pri oltarju Marije Pomočaj v frančiškanski cerkvi. Kdor hoče biti sprejet, naj si prekrbni svetinjo in naj prinese s seboj majhen listek, ki je na njem napisano ime in priimek. V frančiškanski cerkvi imamo namreč že dolgo kanonično ustanovljeno karmelsko bratovščino.

„SVET“

vam bo prinašal branje, pri katerem boste izvedeli marsikaj novega

— Nova maša. V nedeljo, 18. julija ob 10. uri daroval v božjepotni cerkvi na Zaplazu g. novomašnik Melchior Škoda svojo prvo daritev. Torej ne bo na Mali Loki, kakor je bilo prvotno objavljeno. Pridigal bo g. stolni dekan Franc Kimovec.

— Na uršulinski gimnaziji se prične sprejemni izpiti v torek, 20. julija ob 8. uri. Deklice naj prinese s seboj pisalno in risalno orodje; papir bodo proti odškodnini v šoli. Prve bodo na vreti tiste, ki se pripeljejo z vlakom.

— Sprejemni izpit na L. moški realni gimnaziji v Ljubljani bo v poslopiju v Vegovi ulici 21. in 22. julija. Začetek izpita ob 8. Učenci naj prinesejo s seboj pisalno in risalno orodje, papir bodo dobili v šoli. Natančen razpored je nabit na oglasni deski v veži šolskega poslopija. — Ravnateljstvo.

„SVET“

vam bo prinašal branje, pri katerem boste izvedeli marsikaj novega

— Državna dvorazredna trgovska šola v Ljubljani. Učenci in učenke, ki žele v šolskem letu 1943-44 vstopiti v I. ali II. razred kot novinci ali ponavljalci, se morajo zgledati pri ravnateljstvu

Iz dela in življenja - od tu in tam

S Spodnjega Stajerskega

Junaški Spodnještajere. Za junško obnašanje pred sovražnikom na vzhodu je bil odlikovan pionir Jožef Vodušek iz Rogateca z železnim križcem II. razreda.

Zetev smrti. V Mariboru so umrli: 90 letna naučiteljstva soproga Marija Mahorčič, 72 letna železniška upokojenka Marija Slanski in 21 letna delavka Ivana Petrovič. Pri Veliki Nedelji je v starosti 82 let umrl tamkajšnji trgovec in posestnik Jurij Škvarc. V Ptujju so umrli: 83 letni Antov Vidovič, desetletna Angela Znidarič iz Zgoranje Hajdine, 37 letna Angela Zmigota iz Marija Šimenko, 15 let, iz Dragonje vasi. V Rogaski Slatini sta umrla 20 letna Jožeta Kovačič iz Spodnje Sečove in 68 letni Anton Anderlič iz Gabere.

Poročila sta se v Ptujju Peter Segula in Tilka Simončič, oboja iz Ptujja, v Slovenji vasi pa France Paveo in Urška Zupančič.

Mladinska taborišča pri Pragerskem. Na velikem travniku pri Pragerskem so postavili številni šotori, v katerih bo med počitnicami prebivala stajerska mladina. Prvi tabor se je pričel 15. julija in bo trajal deset dni. Na taborjenju bodo najmlajši člani Hitlerjeve mladine. V dneh od 27. julija do 5. avgusta bodo prišli na taborjenje fantje, ki jih bodo poučevali v športu, streljanju in drugih vojaških panogah. Dne 7. avgusta bod fante zamenjali spet najmlajši in bodo ostali v taborišču do 17. avgusta. Taborjenja se bo udeleževalo 5000 otrok, med njimi 1500 s Stajerskega.

Iz Hrvaške

Ustanovitev nemške trgovske akademije v Zemunu. Dne 1. septembra bodo odprli v Zemunu nemško trgovsko akademijo. To leto nameravajo odpreti samo dva letnika, tretjega pa samo v primeru, če se bo prijavilo zadostno število dijakov.

Pogreb velikega župana dr. Hadroviča. Dne 12. t. m. so v Veliki Gorici v NDH slovesno pokopali pokojnega banjalškega velikega župana dr. Dragana Hadroviča. Pri pogrebu so bile zastopane vse civilne in vojaške oblasti. Poglavnika je zastopal državni tajnik vitez Begič, vlado pa podpredsednik vlade dr. Džafer Kulenović. Na

med mesecem avgustom. Ravnateljstvo sprejema prijave vsak delavnik med 9. in 10. uro. Prijaviti se je treba v spremstvu staršev ali skrbnikov in predložiti prijavo, ki jo dobe pri oolskem slugu, in vse drugo, kakor je objavljeno na razglasni deski. — V I. razred se sprejemajo tisti, ki so napravili završni izpit na meštanski šoli ali nižji tečajni izpit na gimnaziji po dovršenem IV. razredu. Vprašanje, če se bodo sprejemali tudi tisti, ki so opravili nižji tečajni izpit po dovršenem III. gimn. razredu, bo rošila šolska oblast in bo rešitev objavljena v dnevnem časopisu. — V II. razred se sprejemajo tisti, ki so dovršili I. razred dvorazredne trgovske šole.

„SVET“

vam bo prinašal branje, pri katerem boste izvedeli marsikaj novega

— Lepo vreme se ustalja. Medardov 40-dnevni vremenski režim, kakor nekateri pravijo, se bliža svojem koncu. Letošnja vremenska bilanca ni tako zadovoljiva kakor lanska. Lani je bilo v tem času od 8. junija do 18. julija le nekaj deževnih dni, a primerno huda vročina. Stanje barometra je visoko nad normalo. V petek zjutraj je barometer dosegel 767.5 mm. V četrtek popoldne je bilo vroče, temperaturni maksimum + 25.4°C. V petek zjutraj je valovila po Barju megla. Noč je bila pa jasna in zvezdnata. Luna je lepo sijala. V soboto nastopi lunina sprememba. Po Herrschlu napoveduje dež. V petek je bil zaznamovan jutranji minimum + 12°C.

— Radijsko postajo v Atenah bodo ojačili. V bližini Pentelikon, ne daleč od atenske Akropole, so leta 1938 uredili radijsko postajo, ki je bila ena izmed najšibkejših v Evropi ter se je slišala samo na grškem ozemlju. Zdaj je sklenila nemška družba Telefunken, da bo postajo preuredila in primerno ojačila.

— Zastrupljenje z vinom. Pred letom dni je v bolnišnici v Nizzi Monferrato umrl 60 letni Angelo Ferrero iz Serole. Obdukcija je pokazala, da je smrt nastopila zaradi zastrupljenja z vinom. Uvedli so preiskavo, pri kateri so dognali, da sta dva neznanca vsula v kupico vina, ki sta ga ponudila Ferreru, strup, ki je povzročil smrt.

Novo mesto

»Quo vadis« — znameniti zgodovinski roman, ki bo izšel v novi obliki v slikah, v velikosti črti strani »Slov. domač«, lahko naročite tudi v novomeški podružnici. Pohitite, ker bo knjiga kmalu izšla, knjige pa bo lahko dobil le prednaročnik!

Vrhnika

V Podlipki 9. lahko naročite roman v slikah »Quo vadis«. Pohitite, ker je rok za naročbo kratek — 5 avgust. Knjiga bo izšla prve dni v avgustu.

vzvoža eta bila tudi ministra inž. Hilmiya Bešliagić in Janko Tortič in več državnih svetnikov ter številno zastopstvo ustaških formacij. Od pokojnika se je v imenu notranjega ministra dr. Artukoviča poslovil državni tajnik v notranjem ministrstvu Ante Nikolić.

Povrtnino je dovoljeno prodajati samo na trgu. Tržni odsek zagrebške občine je poostil odredbe o prodaji povrtnine na zagrebškem mestnem področju. Po največjih odredbi je dovoljeno prodajati povrtnino samo na trgu. Prodaja povrtnine in razne zelenjave na domu ali po ulicah je najstrože prepovedana.

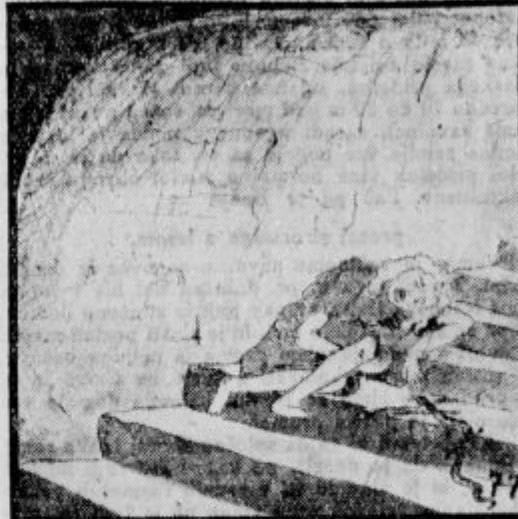
Iz Srbije

Velika manifestacija srednješolske mladine. Ob koncu šolskega leta je bila na igrišču Beogradskega športnega kluba v Beogradu velika manifestacijska prireditev vseh beogradskih srednješolcev. Na igrišču se je zbralo okoli osem tisoč dijakov in dijakinj, ki so z motikami in kopačkami na ramah korakali pred ministrskim predsednikom generalom Nedićem. Ob tej priliki je govoril in predstavljal dijakov predsedniku vlade prosvetni minister Velibor Jonič. Za njim je povzel besedo tudi general Nedić ter je med drugim dijakom izjavil: »Sprušite me, kje je vendar ta nova Srbija. Jaz jim pa odgovorjam, naj pridejo semkaj med vas, pa bodo videli, kje in kakšna je nova Srbija. Od našega prvega sročanja je minilo leto dni. Vidim, da ste med tem zrasi, se zredili in postali močnejši. Vi imate vero vase, vero v našo srečo. Tudi mati Srbija se je to leto okrepila, postala je slavnejša, spoštujete jo, vidnejša je. V veliki meri se mora zahvaliti prav vaši veliki ljubezni do nje, ker ste jo nosili v duši in v srcu in hvala vam, da ste poslušali moj nasvet in glas svojih dedov in pradedov, da ste in ostanete Srbi, samo Srbi, veliki Srbi.« Nedičev govor so dijaki živo pozdravili in nazadnje so za sklep vsi zapeli srbsko nacionalistično pesem »Oj Srbijo«.

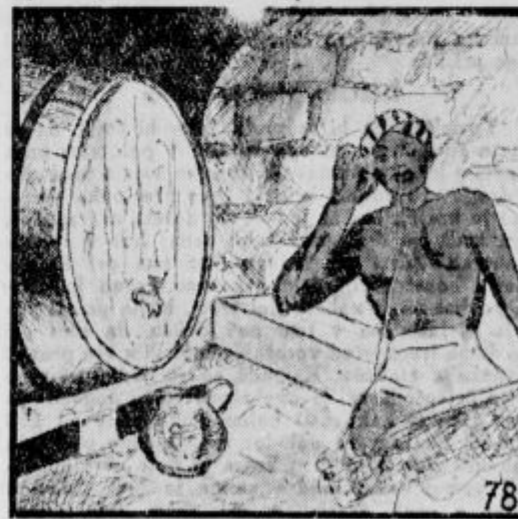
Nemški otroci odhajajo na deželo. Mladinsko skrbstvo nemške narodnosocialistične stranke v Beogradu je poslalo zadnje dni večje skupine nemške šolske mladine v Beogradu na deželo. Nemške otroke so sprejela posamezne kmečke družine v Banatu, pri katerih bodo imeli vsi oskrbo in stanovanje.

Gledališče

Drama: Sobota, 17. julija ob 19. »Nevesta s krono«. Red B. Nedelja, 18. julija, ob 15. »Veliki mož«. Izv. Zgodnja uprizaritev te igre v letosnji sezoni. Cene od 15.00 navzdol. Ob 19. »Nevesta s krono«. Izv. Cene od 20.00 navzdol. Ponedeljek, 19. julija ob 16. »V Ljubljano jo dajmo«. Zaključena predstava za Gill. A. Strindberg: »Nevesta s krono«. Drama v eni aktni ljubzen dvor mladih ljudi, a prinese po pokori za storjeni zločin odškodnje in spravo. — Osebe: Mats — Jan, Kersti — Sarioeva, njena mati — Kraljeva, njen oče — Potokar, njen ded — Gale, Brita — Matsova sestra — Danilova, Matsov ded — Cesar, stara mati — Starceva, oče — Proestnik, mati — Gabrieljeva, Ana — Simonskeva, mati Matske — xxx, mala Karen — xxx, župan — M. Skrbinešek, pastor — Na-

Princeska steče po stopnicah navzgor — približuje se svojemu cilju. Ko mine noč, ne bo pritepenke več med živimi. Marjetica bo zopet princeska. Od maščevanja se Marjetici zamegle oči. Joj! Spotakne/se, pade in zakriči: »Av! Noge!«

Divjega zamorca je prebudil krik, planil je pokonci: »Kaj je? Poznam ta glas, nihče drugi ne kriči tako grdo kot Marjetica; a ne sedanja, temveč ona prejšnja, preden se je izgubila v gozdu.«

Edini Muro je slutil zamenjavo — ker sovraštvu ima ostre oči!

MOŽ KRIŽA

(L' Uomo della Croce)

V filmu »MOŽ KRIŽA«, ki ga je zrealiziral Robert Rossellini, ostvaril osebno Asvero Gravello, daje italijanski kino posebno fastiljivo spoštovanje duhovniku v sivozelenu, klicejačem v čudoviti umetniški stvaritvi, na žrtvovanje premnogim vojnim kuratom, ki žrtvujejo lastno plemenito kri, ter življenje goreče čiste in ljubezni do bližnjega. Pri izdelovanju filma so pomagali z nasveti vojaški strokovnjaki. — Glavne vloge igraata Alberto Tavazzi in Resvita Schmidt. E.N.I.C. ga bo predval italijanski publiki.

Rosvita Schmidt — Antonio Marietti v filmu »MOŽ KRIŽA«. Produkcija Continentalcine, reprodukcija E.N.I.C.

OGGI AL CINE SLOGA DANES V KINU SLOGA

Drobna ljubljanska kronika

Ljubiteljem slovenske pesmi in slovenskega petja pripravljamo, da polnostevilno obiščejo koncert Ljubljanskega Zvona v ponedeljek, 19. t. m. Opozorjamo občinstvo da bo začetek koncerta točno ob 20. uri.

Cenjenje proti davci za zamudnika bo trajalo samo še do približnega torka 20. t. m. Vsi še necepljeni kakor tudi oni, ki so samo enkrat cepljeni ali so bili pa lani cepljeni samo dvakrat, naj se zanesljivo v popoldanskih urah od 16 do 17 ure javijo v ambulanci mestnega fizikata in pritrjuje Mahrove hiše na Kerkovem trgu št. 10. Spet opominjamo starše na stroge predpise in najvestnostno kontrolo, ki ho gotovo ugotovila vse necepljene, enako se pa budimo vsem površnim in majornim staršem, ki ne marajo svojih otrok zavarovati pred to nevarno boleznijo.

Zapora prehoda z Brega ob Ljubljani na Cevljarski most. Ker je zaradi gradbenih del prehod z Brega med Medenovo hišo in Ljubljano na Cevljarski most popolnoma zaprt, se razvija ves promet z Brega in Noveka trga po ozki Cevljarski ulici in Jurčičevem trgu, kar s prometnih vidikov zaradi ostrega ovinka in oline predstavlja za pešce in vozila veliko prometno nevarnost. Sicer prometne table opozarjajo, naj bodo vozniki in pešci čim bolj opretni, vendar možno županstvo opominja vse voznike, naj vozijo v obe smeri počasi in z največjo previdnostjo, da se izognijo nezgodam in težkim posledicam nepravilne vožnje. Enako pa prosimo vse pešce, naj se

pri hoji zavedajo preteče nevarnosti. Posebno pa prosimo šole in starše, naj mladi- no opozore na nevarnost hoje po Cevljarski ulici, ki naj se izogiba, če je le mogoče.

Petkov trg. Na Pogarčevem trgu ob semenišču je nekdo Barjanska prodajalja žabe krake po 2 do 2.50 lir komadu. Bilo jih je precej. Zabili lov se sedaj vsi navadno proti večeru in tja do 23 ponoči. Napredaj je bilo nekaj helle in klinov. Iz Severnega morja je prispela manjša pošiljka zamrznjene sveže polenovke, drugih rib ni bilo. Na zivilskem trgu so se gospodinjice najbolj zanimale za glavnoto solato. Napredaj je bilo mnogo avtočne febuta. Domača febuta je letos izredno dobro uspeala in je zelo debela. Branjevalci so prodajali tudi nekaj limon.

Izbrisani dolgov. Mnogo raznih vključenih posojil, ki so bila povrtna ljubljanskim denarnim zavodom, je bilo v prvi polovici tega leta že v zemljiški knjigi izbrisanih na temelju pravičnih pobotnih in izbrisnih dovoljenj. V mesecu januarju je bilo v zemljiški knjigi zaznamovanih 5 predlogov za izbris vključenih dolgov v skupnem znesku 113,600 lir, dalje 25 predlogov za izbris dolgov v celotnem znesku 1,067,735 hišnih dinarjev. 2 predloga za izbris že zelo starih dolgov, tako 4400 gid in 30,190 kron. V januarju ni bilo predlagano nobeno novo draženo postopanje, ustavljenih pa je bilo deset že uvedenih dražb tako, da do prodaje je kakoga na dražbo poganega nepremičninskega objekta ni prišlo. V februarju je bilo 20 predlogov za izbris dolgov v skup-

nem znesku 973,956 bivših dinarjev, 5 predlogov za izbris hipotek v znesku 95,200 lir in dalje 3 predloga za izbris goldinarških in kronskih dolgov. V februarju sta dva predloga zahtevala uvedbo dražbenega postopanja v kritje terjatev v skupnem znesku 80,190 lir. Ustavljeno je bilo deset pred leti uvedenih dražbenih postopanj. Odpravljeni je bila nekaj prisilna uprava. Prisilna uprava so sedaj zelo redke. Mnogo je bilo januarja in februarja takozvanih realnih eksekucij, ko se upniki v kritje svojih terjatev prisilno na podlagi izvršljivih in pravomočnih sodnih sodb vključujejo na razne nepremičnine v mestu in okolici.

Sobota, 17. julija ob 19. »Madame Butterfly« Red B. Nedelja 18. julija ob 19. »Mrive oči«. Izv. Cene od 28.00 navzdol. Ponedeljek 19. julija: Zaprt. G. Pucelj: »Madame Butterfly«. V partiji Butterfly gostuje Zlata Gluščenčeva, ki ho pela to partijo za vse abonmaje. Zasedba ho sledela: Suzuki — Karlovec, Kate — Sturmova, Pinkerton — Lipušek, Sharpless — Popov, Goro — Rus, Yamadori — Dolničar, bonec — Lupsa, komisar — Gorzina, uradnik — Skrabar, mati — Skrbnjčeva. Dirigent: D. Zebra, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, scenograf: A. Forza. Zaključne gledališke sezone. Letošnja gledališka sezona se ho zaključiti predvidoma 22. t. m. v Drami in konec t. m. v Operi. Naznanila RADIO. Sobota, 17. julija. — 7.30 Lahka glasba. — 8.00 Napoved časa, poročila v ita-

ljansčini. — 11.50 »Pol ure za vojsko«. — 12.20 Plošč. — 12.30 Poročila v slovensčini. — 12.45 Valčki, polke in mazurke. — 13.00 Napoved časa, poročila v italijansčini. — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovensčini. — 13.12 Orkester vadi dirigent Petralin. — 14.00 Poročila v italijansčini. — 14.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijance, sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Andrej Jare, operetna glasba. — 15.00 Poročila v slovensčini. — 15.15 Pokrajinski vestnik. — 17.00 Napoved časa, poročila v italijansčini. — 17.15 Simfonična glasba. — 17.35 Prens za Hrvaško. — 18.00 Gospodinsko predavanje v slovensčini. — 19.30 Poročila v slovensčini. — 19.45 Politični komentar v slovensčini. — 20.00 Napoved časa, poročila v italijansčini. — 20.20 Lirična prireditev družbe EIAR: MULE: Dafni, v odmorih predavanje v slovensčini in zanimivosti v slovensčini. Po končani operi: Poročila v italijansčini. LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakračič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Hamor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murnayer, Sv. Petra cesta 78. NEDELJSKO ZDRAVNIŠKO DEŽURNO SLUŽBO ho opravljati od sobote do 20. ure do ponedeljka do 8. ure zjutraj mestni stravnik dr. Debelak Guido, Ljubljana, Ciriil Metodova ulica 62, telefon 27-23. Polzedovanja Zebnila sem očala od Hrvaškega trga po Školji ulici čez most na Poljanski cesti do finančne direktije. Postnega nadatelja ho prosim, da jih odda v upravi »Slovenca«.

Od Galicije do Gibraltarja

(Dodatek k žalotri Sikorskega)

Vladislav Sikorski je bolj zaslovel zaradi svoje nenadne smrti, kot je sploh kdaj slovel v življenju. Toda odmev, ki je nastal zaradi njegovega konca, se ne tiče njega, ampak tistih, ki jim je bilo do tega, da je izginil. Da je postal neprijubljen, je posledica angleške politike in spletka med Anglijo in Sovjeti. Sikorski je bil zasač med mlinca kolca, ne da bi bil kaj več storil, kot more storiti kak begunec, kar pa ni dosti. Poslednjič je bil na bližnjem Vzhodu, da bi se bil porazgovoril z nekimi poljskimi postojankami, ki životarijo ondi kot v Londonu. V Beirutu se je posvetoval z drugimi begunci, ki so soglašali s Sikorskim, da se sovjetski Rusiji ne sme popustiti. Po tem antarkarskem poročilu je Sikorski v Beirutu pripovedoval, da prihaja v vedno večja nasprotja z angleškimi politikami in da bi mu v Londonu radi zamašili ueta. Zdal se mu jih zares zamašili. Londonski dopisnik lista »Stockholms Tidning« je svojemu časopisu sporočil, da je načelnik tako imenovane pozvedovalne službe poljskih beguncov v Londonu izjavil, da so Sikorskega pred odhodom ne potovarjali. V Gibraltarju se je razbilo letalo, ki naj bi ga bilo prinislo nazaj v London, in z načelnikom beguncov, njegovo hčerjo, njegovim načelnikom generalnega štaba, adjutantom in tajnikom so se razpršile težkoče, ki so bile pred Angleži nakopičile zaradi Sikorskega. Tako o pravem času je izginil ta mož, da se je kaj pojavila misel, da je bila ta usoda narobena.

ZIVLJENJSKA POT SIKORSKEGA

Sikorski ni le med svojim begunštvom videl več svoje domovine, marveč že prej več let ni bival na Poljskem, in sicer — s kratkim preledkom — že od leta 1928. ne. Bivši sobojevnik in

pristaš Pileudskega se je bil nato, ko je hotel postati politik, izemil v sovražnika maršala. Če prebrava tozadnja poročila, tedaj nba sodba o njem med častihlepnostjo, diplomatsko izurjenostjo in dvoilčnostjo. Rodil se je leta 1881. v Galiciji, ki je bila takrat še avstrijska. Studiral je tehniko, ko ga je kot rezervnega častnika bivše avstrijske armade uporabil Pileudski v organizaciji legionarjev, ki se je z njimi kasnejši poljski maršal leta 1914. bojeval ob strani osrednjih sil proti Rusiji. Mimogrede je bil Sikorski pod generalom Beselerjem zaposlen v upravi generalnega gubernata Varšave. Ko so po končani vojni postali Poljaki sami svoji, je nenadoma postal generalni kvartirni mojster neke poljske armade. V vojni Poljaki proti boljševikom leta 1920 je poveljeval armadi, naslednje leto pa ga je Pileudski imenoval za šefa generalnega štaba. Po v politiko se mu je odprla zaradi umora poljskega državnega predsednika Narutowicza. V decembru 1922 je Sikorski sredi zmešnjav zaradi umora sestavil vlado kot ministerski predsednik. Sploščta se je opiral na levčarje, nato je prešel k narodnim demokratom, ki so bili notranjepolitični sovražniki Pileudskega. Iz tistih časov izvirajo ostri govori in ostri nastopi ministerskega predsednika proti manjšinam, zakaj Sikorski je bil mnenja, da je Poljska narodna država. V maju naslednjega leta ni bil več ministerski predsednik. Konec leta 1923. se je Sikorski iznova pojavil na politični pozornici, to pot kot vojni minister. Neki naklep organizacije najvišjih vojaških oblasti je bil povod za dokončni prelom z maršalom. Služba poveljnika kora v Lvovu je bila zadnja postojanka, ki jo je še opravil Sikorski, nato pa je bil leta 1926. odlovljen.

Za bivanje si je izbral Pariz. Razen člankov, ki jih je od onod pošiljal v opozicijske liste, se ni

dosti svedelo o njegovem početju v Parizu. Sele ko se je spomladi 1939 poljska politika dokončno priključila Angliji, je prenehal pisati. Zdal se so ga spomnili tudi v Varšavi in so ga uporabili kot posredovalca med Poljsko in francoskim generalnim štabom in Sikorski se je vrnil spet v Varšavo. Ko ga je državni predsednik ob izbruhu te vojne imenoval za poveljnika poznanske armade, pa je bil prav takrat spet v Parizu. Tako je naneslo, da Sikorski sploh ni prevzel poveljstva, pač pa je dokončno nastopil pot begunca.

Sikorski pač ni mogel imeti dobrega mnenja ne o pravičnosti versaillekega miru in ne o pravičnosti poljskih meja kot posledica tega miru. Ze leta 1922. je v nekem govoru, ki je povzročil dosti hrupa, dejal kot šef generalnega štaba, da je neizogibna vojna med Poljsko, Nemčijo in sovjetsko Rusijo. Ni mu pa niti kot ministerskemu predsedniku nikoli prišlo na mar, da bi se dalo sožitje s sosedi kako drugače omiliti. Kar je zahteval od Nemčije, je bilo pa še mnogo več, kot je bil dolečil Versailles.

Ali so številke tudi moč?

Med prvo svetovno vojno je bil skoraj ves svet nasprotnik osrednjih evropskih sil. Številčna premoč nasprotnikov je bila naravnost porazna. Samo 156 milijonov ljudi je bilo pod oblastjo Nemčije in njenih zaveznikov: Avstro-Ogrske, Bolgarije in Turčije, medtem ko so vsebovale antantne države več kot 1400 milijonov ljudi. Razmerje je bilo kakor 1 proti 10. Vendar v območju obširnih meja ne odloča količina, ampak kakovost, ne število ljudi, marveč njih zmožnosti.

Številčna omotica

V Ameriki se tudi zdaj opajajo s številkami glede na možnost proizvodnje in človeških rezerv. A danes je število ljudi, ki so raznim taborom na razpolago za bojevanje, v razmerju kakor 9 proti 11. Položaj je povsem drugačen, kot je bil v prvi svetovni vojni. Saj stoji 350. milijonom Evropejcev in 500. milijonom Japoncev z njihovimi pokrajinaimi vred na sovražni strani 1100 milijonov nasprotnikov, pri čemer so pristiže še neraziskane kolonije in večina južno in srednjeameriških držav. Le malo drugačna je ta podoba, če si jo ogledamo s strani pridobitvenih oseb. Nemčija jih ima 56 milijonov, Italija 19 milijonov. Če pristejemo še druge evropske države, ki so pod oblastjo osi, dobimo 190 milijonov. In prav toliko jih ima Japonska. Na nasprotni strani pa je 556 milijonov pridobitvenih oseb. Zgolj po številu je to razmerje kakor 4 proti 5.

Kaj v resnici pomenijo številke

Treba je pomisliti, koliko realnih sil tiči za temi številki. Evropa nima le strateško notranje linije, ampak tvori tudi glede na delavno proizvodnjo povsem enotno gmoto. Isto bi lahko rekli o Japonski. Toda delavske moči nasprotnikov so raztresene po vsem svetu in so ločene po praznih prostorih, ki jih je s prometom le težko premostiti. To dejstvo je jako važno, saj povsem izenači ono pičlo premoč, ki jo ima nasprotnik po številu sodeč. Ta strnjeno evropskega in japonskega območja pa ni zgolj slučajna. Prav tesno je v zvezi z vzroki te vojne in z njenimi smotri. Japonska in sila osi stremijo po tem, da si zagotovijo svoj življenjski prostor. Ta prostor tvori strnjeno celoto, medtem ko hočejo Angloameričani ves svet zase izkoriščati.

Evropa in Vzhodna Azija vsebujeta goste naseljene pokrajine, kar je velika prednost. Zlasti se, če je prehrana zagotovljena, Gosta naseljenost prisili upravo, da se delo smotno porazdeli, da je proizvodnja enotna in da živi družabna organizacija. Zatorej ni čudno, da Evropa razpolaga z največjim plemenom izobraženih strokovnih delavcev, kar jih je sploh na svetu. To dejstvo, ki se samo v številkah ne da izraziti, pa je za vojni potencial največjega pomena. Zaradi sožitja na ozkem prostoru je moči obdržati disciplino delovnih sil in tako

je v Nemčiji zdaj 3 in pol milijona ljudi več zaposlenih, kot jih je bilo pred izbruhom te vojne. Pri tem pa se proizvodnja še stalno večča. Ne od števil, marveč od čim večje notranje zmožnosti delovnih moči zavisi končna zmaga.

Nemčija poslala zdravila za Turčijo

Za pobljanje malarije, ki se je spet jako razpasla po Turčiji, je poslala Nemčija 3000 kg zdravil, potem ko je Anglija izjavila, da nima nobenih takih sredstev na razpolago za druge države. Zato pa je Turčija poslala Nemčiji isto količino opija kot surovino za nemško lekarniško industrijo.

Drugačna barva

Vsi avtomobili nemke vojske bodo odslej namesto običajne sive, temnorumene barve. Te dni je šla ta novica sive nemške liste in zlasti so bili pozorni nanjo vsi tisti, ki se jim je bila v teh vojnih letih siva barva nekam priubila. Saj je bila ta sivina, ki se je nagibala k temnemu tonu skrilca, doslej neločljivo spojena s pogledom na vozče se kolone armade in se je dozdevala kot kakšna tehniška uniforma. A vojne ne pozna nobene sentimentalnosti. Nova temnorumena barva je uvedena na podlagi praktičnih izkušenj in si je tako priborila prvo mesto.

Japonska gradi na Javi gumijaste ladje

Kakor poroča dopisni urad »Domei«, se je izkazal nov načrt za gradnjo jadric iz gumija za prevoz tovorov v južnih pokrajinah na Japonsko pod nadzorstvom japonskih upravnih postojank. Poskusi za gradnjo gumijastih ladij so že od februarja v teku v javanski lukci. Te ladje natovorijo, vlečejo jih s seboj navadni motorni čolni in ko jih pripeljejo na določeno mesto, jih razložijo in uporabijo gumij za različne gumijaste izdelke.

Č?R?K?O?V?N?I?C?A

a - a - a - a - c - c - č - e - e - e - h - i - j - k - k - l - m - n - n - n - o - o - o - p - p - r - r - r - v - v.

Ji . . . . .
ji . . . . .
ji . . . . .
ji . . . . .
ji . . . . .
ji . . . . .

Iz črk poleg danih dveh sestavi 6 besed, ki pomenijo (v drugačnem redu) naslednje: Nekdanje mesto v Italiji; trg na Stajerskem; grad v Jurčičevi povesti; mesto na Moravskem; domači čebelni panj; majhna njiva. Rešitev z dne 10. julija: Janežič, Rjavina, Erjavec, Muljava, brzojav, Italija.

Jopec, jopice in še kaj

Na obeh prišufi vzhodnih vzoreh je videti, da so moderne jopice in jopice dolge, v obliki kozarke bluze, da so zažeto v pasu in okrašene s obširni, gumbi in predvsem — c?tepl, ki niso nik-

dar dovolj veliki. Čim večji so, tem bolj so moderni. A tudi praktični. V žep lahko spravijo vse tiste drobnarije, ki jih je treba imeti zmeraj s seboj, in zato ni nadmeščalo torbice, ki je polni in prav nič prijetno nositi v rokah. Blago za te jo-

pice brčkone ne bo novo, saj ga je težko kupiti in tudi za točke gre trda. Brez dvoma pa imamo kak plašč, kako celotno obleko, ki nista zase več uporabna, a ki se dasta prenarediti za kako jopo ali jopico. Take jope so zlasti primerne za letošnje poletje, ki se nič kaj ne ponaša z vročino, zlasti ne na večere, ko se je treba s čim ogriniti na sprehod ali na vrtu, verandni itd. Lepe so te jopice, če so iz pralnega blaga, da so večkrat sveže in čiste.

Pri tem bi bilo dobro, če povemo, kako je treba prati pisano pralno blago za jopice, bluze in obleke. To se mora zgoditi s posebno skrupulnostjo. Bluze, obleke itd. je treba najprej prav temeljito izprati. Preden jih damo v mlamo, milnico, jih namočimo malo v mrzli vodi. Peremo bolj tako, da blago stiskamo. Ne smemo za drgniti in mečati. Ko je kak kos že docela opran, ga dobro izplaknemo v mlaki vodi, ki vanjo zaradi polviljenja barv kanemo malo jastba. Nato tisti kos oblačila mečamo in stiskamo, da se odcedi voda, nikakor pa ga ne smemo ožemati! — In da se prej osuši, ka zavijemo v mehko brisačko. Ko je napol osušen, ga razobesimo na obešalniki. Barvaste obleke in nogavice je treba sušiti v seneli. Na soncu barve obledijo. Da zabranimo, da ne bi manjši kos oblačil izkubili svoje oblike, jih je treba pred likanjem previdno našiti in kos pralnega blaga. Pisano blago likamo na

narobni strani — če je blago vlažno, ali pa suho — kakršne vrste je pač blago. Svilene obleke lahko likamo na pravi strani, vendar podložimo pod likalni svilnat papir, da blago ne dobi

lase. Volneno blago likamo, ko je suho, a po vlažni krpi, medtem ko svilnat triko ne likamo, ampak ga razpetegnemo v prave oblike, ko je napol suh. Pred likanjem pogledamo, ali ni likalnik prevroč. Če blago prevečkrat likamo, ga poškodujemo.

Značilna izobrazba japonskih mornariških častnikov na Etajimi

Tokio, v Juliju. — Mornariška kadetnica je zgrajena nedaleč od mornariške luke Kure, na majhnem otoku Etajima, sredi slikovite okolice Japonskega morja z mnogimi zalivi, zelenimi otoki in višinami. Velika in visoka kamnita stavba se brez dvoma ne bi nič razlikovala od stičnih naprav v drugih državah, če ne bi vsebovala svečtica, ki tvori moralno središče vzgoje mladih mornarjev. To je kapela v spomin admirala Toga. Pred to kapelico obstanejo dečki globoko sklonjeni, kadar vstopijo v zavod, in prav tako mladi praporščaki, kadar so izpuščeni v aktivno službo.

Zavod za mornariške kadete je že od leta 1889 na Etajimi in zato že več desetletij prihajajo iz njega vsi japonski mornariški častniki. Vzgoja je jako trda, naporna in mnogostanska. Stvarno sa vzgoja japonskih mornariških kadetov le malo razlikuje od one drugih držav. Omeniti je treba vaje starojaponskih športnih panog (predvsem sabljanja) in šolanje duhovnih moči, ki so potrebne — kot v sleherni japonski šoli — za obvladanje številnih pismenk. Ker je večini inozemcev znanje teh črk le v breme, bodi omejeno, da je neki japonski admiral dejal, da je znanje teh črk najboljša vaja za duha in spomin. Japonskemu častniku pripomorejo, da zna naglo

shvačati in pregledati položaj in najti pravilno odločitev.

Smotri in pata

A te posebnosti niso še bistvene. Bolj čudovito je to, koliko važnosti polagajo na moralno vzgojo mladih častnikov. Da tvori temelj japonske morale brezpogojna vdanost cesarju in domovini, je že znano. Navzlic temu ni lahko razumeti to misel v vsej globini in vseh posledicah. Mladih kadetov na Etajimi ne navajajo na dolgo življenje, marveč na skorajšnjo smrt. V tem duhu ne živijo le vojski, temveč vse japonsko ljudstvo in sicer že od nekdanj. Njih svetovni nazor temelji v tem, da spada smrt k življenju. Japonci nikoli ne pozabi, da ga more vsak čas pokositi smrt in mu je zatorej v dolžnost, da je moralno pripravljen nanjo. Zaradi takšnega poznanstva s smrtjo in zaradi zavesti, da je narod večin, so Japonci najmočnejši. Temu ljudstvu daje veliko življenjsko moč le misel na smrt, ki je večno živa pred njim.

Kak petnajst — do šestnajstletni kadet, ki pride poleti domov na počitnice, napravi že vtis smrti posvečenega borca za vero, tako da se z njim spoštljivo vedejo in ga gledajo kot posebno čudo. Japonska vzgoja je usmerjena predvsem

tako, da obdrži na višku to mišljenje. V nasprotju z evropsko vzgojo je torej v Vzhodni Aziji zmeraj morala pred znanjem in vrednoto človeka pred njegovim udejstvovanjem. Zatorej si vzgoja mornariških častnikov prizadeva predvsem to, da doseže moralno utrjeno osebnost gojencev.

Ceremonije in etiketa

Mladega pomorskega kadeta spominjajo vsak dan in sleherni uro njegovih moralnih dolžnosti sicer z različnimi ceremonijami in s strogo etiketo. Ceremonije so v zvezi s čiščenjem cesarja in cesarske hiše in velikega admirala Toga, dalje z obhajanjem narodnih praznikov, ki imajo na Japonskem vedno verski značaj in z izpiti, športnimi tekmovalnjami, z odkodnicami iz zavoda in drugimi dogodki v zavodu. Tudi moderna Japonska se zaveda velikega pomena ceremonij na vzgojo človeka. Ze najmanjši šolarček se udeležuje ceremonij razobešanja zastav v jutrih in drugih šolskih svečanosti. K ceremonijam v kadetnici spada na primer samotna hoja slehernega odsvoljenega gojenca po dolgem, kamnitnem stopnišču navzgor k Togojevi kapeli, kjer, globoko sklonjen, prisreže zvestobo duši tega pomorskega junaka. Tudi zgolj vojaška etiketa je v nekem smislu del ceremonij. Kar čudno je slišati iz vojaških poročil tihomorskega območja, kako se japonska mornarica tudi v samotnih, majhnih tropsko-vročih džungelskih postojankah

strogo drži predpisane etikete. Nihče naj ne pozabi na vedenje, ki ga je kot član cesarske mornarice dolžan upoštevati. Poleg moralno-vzgojnih učinkov ceremonijela pridejo vpoštev še opomini in moralni nauki, ki so vpleteni v sleherni učni predmet, posebno pa v narodno zgodovino.

Meditacije

Najbolj zanimive pa so dnevne daljše ali krajše meditacije, ki so vprav v teh časih jako oživele in so uvedene tudi v urade in delavnice. Če prideš v kako japonsko šolo, lahko doživiš, da zagleda učitelja in učence, kako nepremično sedijo in imajo zaprte oči. Namen teh meditacij je, da bi našli jasnost in enotnost duše.

V mornariški kadetnici se zvečer oglašijo povelje častnika: »Knjige proč!« in kojo so vse mize prazne, kadeti pa sedijo miže in sklenjenih rok. To je čas »petih refleksij«. Častnik daje v presledkih net vprašanj. Prvič: Ali ste bili odkritosrčni? Drugič: Ali ste storili kaj nečastnega? Tretjič: Ali ste imeli pravega duha? Četrtrič: Ali ste se zadosti potrudili? Petič: Ali ste bili točni in natančni pri delu? Kadeti ne odgovarjajo, pač si vsak izpraša vest za ta dan in sam zase odgovori na vprašanja.

Priprava na smrt je tisto kar je jedro duha na Etajimi. Vendar ni v zavodu pusto ali žalostno, marveč živi isto veselje in razposajenost v njem kot drugod med mladimi fanti.

Novosti Vseučiliške knjižnice

Androvič L.: Die Triester Frage in ihrem Verhältniss zu Österreich und Italien. Trieste 1936. (69665)
 Antologia dei primi secoli della letteratura italiana. Milano 1942. (69770)
 Barbič Fr.: Peroj, srpsko selo u Istri. Zagreb 1933. (II 69775)
 Battaglia F.: L'opera di Vincenzo Cuoco e la formazione dello spirito nazionale in Italia. Firenze 1925. (68842)
 Becherucci L.: L'architettura italiana del cinquecento. Firenze 1936. (II 67339)
 Belloni A.: Paolo Segneri (1624-1694). Torino 1931. (68811)
 Bellorini E.: Silvio Pellico (1789-1854). Torino 1930. (68838)
 Biondi P.: La perizia giuridica. Firenze 1935. (69635)
 Boccacchio G.: Opere latine minori. Bari 1928. — (68868-111)
 Bonicelli E.: La luce naturale in architettura. Torino 1934. (II 69196)
 Botero G.: Della cause della grandezza delle città. Torino 1930. (6908-1)
 Brognoligo G.: Matteo Bandello (1485-1561). Torino 1932. (68778)
 Brugmann K.: Das Wesen der lautlichen Dissimilation. Leipzig 1909. (II 69370)
 Brunl A. C.: Estetologia. Milano 1932. (II 68471-6)
 Butti A.: Poeti italiani nel medio evo. Milano 1923. (68903)
 Canella M. F.: Orientamenti della moderna biologia. Bologna 1939. (II 69188)
 Carducci G.: Edizione nazionale delle opere. Bologna 1939. (68673)
 Cerlat M.: Michelangelo Buonarroti (1475-1564) e i lirici minori del cinquecento. Torino 1931. (68773)
 Ciaceri E.: Il mondo romano. Firenze 1940. (69709)
 Corporazioni. Le. Lavori preparatori, logice e decreti istitutivi. Commissione, insediamento. Roma 1933. (II 69246)
 Croce B.: Ludovico Ariosto. Bari 1927. (69699-136)
 Croce B.: Storia della storiografia italiana nel secolo diciannovesimo. Bari 1930. (69537-13, 16)
 Croce B.: Shakespeare. Bari 1925. (69609-129)
 D'Amico V.: I Balgari stanziati nelle terre d'Italia, nell'alto medio evo. Roma 1942. (II 68210-13)
 D'Ancona A. & O. Baerl.: Manuale della letteratura italiana. Firenze 1924-33. (69031)

Del Bianco G.: La guerra e il Friuli. Irredentismo, neutralità, intervento. Udine 1937-39. (69566)
 Del Marco B. & B. Ottenstall: La costruzione del campo sportivo. Milano 1938. (69787)
 De Ruggiero G.: La filosofia moderna da Vico a Kant. Bari 1941. (69699-369)
 D'Onghia F.: Biologia delle emozioni. Bologna 1933. (69598)
 D'Ovidio Fr.: Nuovi studi danteschi. Napoli 1926. (69091)
 Farinelli A.: Dante in Spagna — Francia — Inghilterra — Germania. Torino 1922. (69561)
 Farinelli G.: Teoria del diritto ecclesiastico concordatario. Firenze 1936. (II 69211)
 Farnelli G.: Augusto nella poesia romana. Roma 1938. (II 69599-9)
 Galli R.: Corso di economia politica. Firenze 1934. (69188)
 Giacalone T.: A proposito del centenario delle »Recherches« di A. A. Cournot. Venezia 1938. (II 69321)
 Giannelli L.: Anatomia del sistema nervoso. Milano 1929. (69757)
 Giannelli L.: Osteologia e sindesmologia. Milano 1932. (II 68471-1)
 Glustl W.: Muzini e gli Slavi. Milano 1940. (69732)
 Guidi E.: La scuola di Francesco de Sanctis. Firenze 1941. (69035)
 Hirsch H.: Obersteische Kolonisten durch Oest-Ungarn. Wien 1888. (69649)
 Krall G.: Meccanica tecnica delle vibrazioni. Bologna 1940. (II 69190)
 Lemmi Fr.: Storia politica d'Italia. L'età napoleonica. Milano 1938. (II 69175)
 Makleov A. V.: Umen'sennaja vmen'semost' v proektii ugotovnovalo uloženija korolevstva S. H. S. Belgrad 1929. (68573)
 Martinotti P.: Analisi, matematica di problemi sociali. Milano 1938. (II 69197)
 Meyer K. H.: Fehlbildungen im Codex Surspralensis. Halle a. S. 1939. (II 68475-2)
 Naul Moecingo M.: Storia della marina veneziana da Lepanto alla caduta della repubblica. Roma 1935. (69118)
 Passerini G. L.: Il vocabolario dannunziano. Firenze 1928. (69753)
 Pohl R. W.: Einführung in die Optik. Berlin 1938. (69198)
 Ruffini A.: Processi di tecnica embriologica ed istologica. Bologna 1927. (69736)

Salvi G.: Splenologia. Milano 1933. (69756)
 Spataro D.: Trattato completo di idraulica tecnica e sperimentale. Milano 1924. (69638)
 Tamara A.: Storia di Trieste. Roma 1924. (II 67332)
 Valljavec Fr.: Kopitara Briefwechsel mit K. G. Romy. München 1942. (69129-30)
 Zini Z.: Vincenzo Gioberti (1801-1852). Torino 1936. (68816)

Prevarani variljvec

Anatol je bolan. Kašlja, boli ga glava. Zena ga pregovarja, naj gre k zdravniku. Toda Anatolu se zdi škoda 20 frankov. Ne, zato še ni dosti bolan.

Pride prijatelj. »Toda, Anatol, ti si vendar bolan! Pojdi k zdravniku! Pojdi h Grünul! To je izreden zdravnik. Stavim, da te bo v osmih dneh pozdravil.«

»Hm... ali je drag?«
 »Nikakor. Prvič sicer računa 100 frankov, za vse nadaljnje obiske pa le po 20 frankov.«
 Zdal Anatol premišlja samo še, kako bi jo iztuhtal, da bi mu še prvič ne bilo treba plačati več kot 20 frankov.

Gre k zdravniku in je kmalu na vrsti. »Spet sem tu, gospod doktor,« pravi, ko vstopi. Zdravnik je takoj spregledal, za kaj mu gre, a se ni izdal. Pregledal ga je zelo natančno in mu končno dejal: »Prav nič se niste popravili od zadnjikrat. Nadaljujte kar z istim, kar sem vam zadnjikrat predpisal.«

Upravičena obramba

Čevljar Nace res ni imel sreče. Ze leta je prodajal v svoji prodajalnici čevlje, sicer brez velikih dobičkov, toda preživljal se je pošteno in se vsak dan do sitega najedel. Sam vrag je navdihal nekemu konkurentu misel, da si je

na desno, prav poleg njegove delavnice uredil moderno čevljarijo. In ker že nesreča nikoli ne pride sama, je prav tedaj tudi neki tretji prišel na isto misel in najel trgovino na levi.

»Zdal sem na bobnu,« si misli ubogi Nace. Konkurenta sta se veselila in si uredila sijajne izložbe. Prvi je dal na trgovino velik napis: »Največja čevljarina v Evropi, drugi: »Največja čevljarina sveta.« — »Kaj bo z menoj?« obupano premišljuje Nace. Nenadoma mu pride v glavo imenitna misel. — In čez nekaj dni je že stal nad njegovo trgovino napis: »Glavni vhod.«

ROMAN V SLIKAH

izide v lepi, veliki knjigi (obsog 216 strani) in bo veljali:

mehko vezana izdaja . . . 32 litr
 za naročnike Slov. doma . . . 25 litr
 v platnato vezano . . . 45 litr
 v celo platno vezano na naj-
 boljšem papirju . . . 85 litr

Cas za prednaročbo do 5. avgusta.

Naroča se na nastovi
 Uredništvo »Slovenskega doma«
 Ljubljana,
 Ljudska tiskarna, Kopitarjeva 6,
 III. nadstropje.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 34

»Našli ga boste« — je rekla po kratkem molku. — »Morda zato, ker ste vztrajni. Ali bi radi vedeli, zakaj sem vas prišla obiskat v bolnišnico? Sprva iz radovednosti, vsaj v glavnem iz radovednosti. Kako in zakaj sem se zanimala za človeka, ki vam dolguje svojo svobodo, to je ena izmed tistih stvari, ki vam jih ne morem povedati. Prav tako vam ne morem pojasniti zakaj sem prišla v Athabasca Landing; nekega dne boste morda to zvedeli. Tudi o Kedytyju vam ne morem ničesar povedati... Morda, pravim, boste nekega dne vse to izvedeli in tedaj bom izgubila vašo naklonjenost. Stiri leta prej, preden sem prišla sem, sem živela v strašnem kroju, čigar odurnost ter žalostna in dolgočasna samota sta me ubijali. Da, skoro bi cilo umrla. Nato se je pripetilo nekaj, zaradi česar sem odšla iz tistega kraja. Ali morete morda uganiti, kateri kraj je to bil?«

»Ne« je odgovoril Kent in odkimal.

»Vsem drugim je ta kraj prav všeč: Montréal.«

»Ali ste bili tam v šoli, hočem reči: v zavodu?«

»Da, bila sem v zavodu »Marija«. Niti šestnajst let se nisem tedaj imela. Vsi so bili prijazni z menoj in mislim, da so me radi imeli, vendar sem vsak večer pri večerni molitvi prosila Boga, da bi se mogla vrniti k Trem rekam. Saj veste,

kaj so Tri reke za nas severnjake. Athabasca je stari oče, Slave je oče, Mackenzil pa sin; nad vsemi tremi pa čuva boginja Niska, Siva gos. V Montréalu je bilo mnogo ljudi, vse polno ljudi, na stotine in tisoče ljudi, toda kljub temu sem se čutila osamljeno in sem si želela proč od njih. Jeems, jaz ljubim gozdove in v Montréalu se mi je zdelo vse drugačno: drugačne cvetlice, drugačen zrak, in celo ljudje gledajo drugače kot pri nas na severu. Ob Trem rekah sem ljubila ljudi, v Montréalu sem se jih naučila sovražiti. Potem pa se je nekaj zgodilo... Prišla sem v Athabasca Landing in sem vas želela obiskati, ker...«

Nervozno si je stiskala roke, ki jih je držala v naročju ter po kratkem premolku nadaljevala: »... ker ste — po teh strašnih starih letih — bili vi prvi človek, ki sem ga videla pogumno in do skrajnosti dosledno igrati strašno in nevarno igro. Ne vprašajte me odkod sem to vedela... Vedela sem, in to naj vam zadošča. Vedela sem tudi, da niste na smrt bolni; to mi je povedal Kedyty. Ko sem vas videla, sem spoznala, da ste bili sposobni igrati najbolj nevarno igro, ne da bi se umaknili in tedaj sem sklenila, da vam bom pomagala. Vse to vam pripovedujem zato, da vidite kako veliko zaupanje imam v vas; tega zaupanja mi ne smete uničiti. Nikar ne skušajte izvedeti kaj ve o meni! Hoditi morate po poti, ki ste jo bili nastopili in tudi jaz moram nadaljevati svojo pot; zato morate odpotovati z Laselleom in pustiti mene s Kedytyjem. Pozabiti morate na vse, kar se je zgodilo in ne smete misliti na to, kar se utegne zgoditi. Pomagati mi ne boste mogli, pač pa bi mi mogli škodovati. In če se vam nekega dne... po dolgem času... posreči najti Dolino molčevih ljudi...«

Kent je zadrževal dih in jo poslušal. »... bom morda... bom morda jaz... tam« je zaključila s komaj slišnim glasom.

Mladenču se je zdelo, da pri teh besedah ni gledala njega, ampak v daljavo; njen nasmeh ni bil namenjen njemu, temveč je bil izraz nekakšnega obupa.

»Mislim, da bom zelo razočaran, če ne boste našli Doline« — je še pristavila gledajoč ga s svojimi jasnimi očmi. — »Ali poznate pokrajino onstran Fort Simpsona, proti zapadu, med dvema Nahanniema?«

»Da, tam se je ponesečil Kilbane in njegovi tovariši. Tistem kraju pravijo Indijanci »hudičeva zemlja«. Ali mislite ta kraj?«

Prikimala je.

»Da, Indijanci sicer pravijo, da nihče ni prišel živ iz teh krajev, kar pa ni res, ker sem jaz že bila tam. Vidite, v tej smeri morate iskati Dolino molčevih ljudi, prav med dvema Nahanniema. To je pot, po kateri morate iti, če jo hočete najti. Tam boste na varnem in policija vas ne bo našla. Morda vam bo pred Laselleovim prihodom še kaj povedala, toda za sedaj je dovolj... In ne smete me izpraševati...«

Kent jo je molče poslušal; gledal jo je, kakor da bi mu vsa duša stopila v oči. Ko je umolknila, je mirno odgovoril:

»Marette, odslej bom živel tako, kakor mi vi pravite, kajti ljubim vas. Smatram za svojo dolžnost, da vam to povem, čeprav ste gotovo že sami to opazili. Tudi boril se bom za vas do poslednje kapljice krvi. In če pojdem z Laselleom, ali mi hočete obljubiti...«

Glas mu je trepetal, ker je skušal obvladati svoja čustva, Marette pa ni z nikakim gibom po-

kazala, da je slišala njegovo izpoved; niti dolge trepetnice se ji niso zganile. Še preden je končal, ga je prekinila:

»Ničesar vam ne morem obljubiti, ne glede na to, kaj bi od mene zahtevali, Jeems. Kajne, Jeems, saj nečete biti takni kot drugi možki, ki sem se jih naučila sovražiti? Saj ne boste takni, kajne? Če pa ste kakor drugi... da... potem lahko odidete še nocoj, ne da bi počakali Jeana Lasellea. Poslušajte! Nevihta se še ne bo tako kmalu polegla. Če bi radi dobili za svoje čakanje neko ceno ali nagrado za izpolnitev tega, kar od vas zahtevam, morete mirno oditi, že vnaprej vam to obljubim.«

Pri teh besedah je njen obraz zelo pobledel. Vzravnavo je stala pred njim in ni kazala nikake jeze, toda oči so se ji svetile kakor žareče oglje. V njih je bilo nekaj, kar Kent doslej še ni videl in kri mu je zledenela. S pridruženim krikom je iztegnil roke.

»Moj Bog, Marette, jaz nisem morilec! Jaz nisem ubil Johna Barkleyja!«

Dekle ni odgovorilo.

»Ne verjamete mi! Nasprotno; mislite, da sem ubil Barkleyja in da se, kljub temu, da sem morilec, drzmem ljubiti vas!«

Mladenka je trepetala, kakor da jo trese groza po vsem telesu. Za trenutek je pomislila, da ni opazil ničesar strašnega, kar mu je skrivala, kajti v tem obrazu, v teh očeh in v trepetanju njenega belega vratu je ta hip videl slabo zakrito bolelost, kar ga je globoko prizadelo. Nato se je zopet nekoliko zbrala, Kent pa je začel zopet vneto ugovarjati:

»Nisem ubil Johna Barkleyja!«

ŠPORT

Imenovanje moštev za nedeljske tekme

Službena objava Nogometne zveze, št. 23.

1. Za odigravanje nedeljskih reprezentanci tekem so določeni naslednji igralci: SK Mladika: Zbil, Lenarčič, Oven, Turšič, Ovsenik, Stergelj, Havličik, Kovačič, Kumer, Zadel, Fujan; rezervi: Guček, Pirč; dalje SK Ljubljana: Oblak, Rogelj, Antonič, Kisel, Accetto, Januš, Roth, Marn, Faion, Zigon, Aljančič E., Zupan; rezervi: Nagode, Doberlet.

2. SK Ljubljana in SK Mladika preskrbita kompletno opremo za svoje igralce. Za igralce I razreda oskrbi gornjo opremo SK Hermes, za igralce II razreda pa SK Vič. Spodnjo opremo (čevlje, dokolenke) si naj prinese vsak igralec sam.

3. Igralci prve tekme naj bodo v garderobi na igrišču SK Ljubljane ob 16.30; igralci druge tekme pa ob 18.

4. Vsi predsedniki naj dvignejo proste vstopnice v pisarno Zveze za igralce svojega kluba, ki so določeni v reprezentančno moštvo.

5. SK Ljubljana in SK Mladika dasta po štiri reditelje, ki se morajo javiti službojočemu odborniku ob 16.30.

Iz službene objave N. Z.

Protest SK Ljubljane proti verifikaciji prvenprvaka Nogometne zveze za leto 1942-43. Po prodne 11. julija se vzame na znanje.

Sporod Zvezne prireditve v nedeljo, dne 18. julija je naslednji: igrišče SK Ljubljane: ob 17. uri

Mladika : reprezentanca ostalih klubov II. razreda; ob 18.30 Ljubljana : reprezentanca ostalih klubov I. razreda. Službojoči odbornik G. Zorko Franjo. Za moštvo I. razreda da opremo SK Hermes; za moštvo II. razreda pa SK Vič

Protest SK Viča zoper verifikacijo prvenstvene tekme II. razreda SK Mladika : SK Vič, ki je bila odigrana dne 20. junija, se na podlagi poročila Zbora nogometnih sodnikov zavrne kot neutemeljen. Tekma se verificira z rezultatom 3:2 v korist SK Mladike.

Na podlagi uspeha, doseženega na prvenstvenem tekmovalstvu, se proglasa SK Ljubljana za prvaka Nogometne zveze za leto 1942-43. Po propoziciji izpade iz prvega razreda moštvo Dopolavoro t. t. Po propoziciji napreduje v I. razred moštvo SK Mladike. Drugo in tretje mesto si delita, kakor tudi odgovarajočo nagrado, SK Korotan in SK Zabjak.

Ugotavlja se naslednji vrstni red moštev:

	točk	količnik
1. SK Ljubljana	12	17:5
2. SK Korotan	10	15:8
3. SK Mladika	8	17:8
4. SK Zabjak	5	13:11
5. SK Hermes	3	9:8
6. SK Vič	2	6:19
7. SK Mars	2	6:22

Direktorij Nogometne zveze se zahvaljuje Italijanski nogometni federaciji za podporo v znesku 7000 lir.

Suspendirata se do nadaljnjega igralec SK Ljubljane Maršič Bojan in igralec SK Zabjaka Kurent Franc.

Pozivajo se na zaslišanje v Zvezino pisarno dne 19. julija ob 17 naslednji igralci: Maršič Bojan, Sintič Vladimir (oba SK Ljubljana); Kurent Franc, Blatnik Drago (oba SK Zabjak); Klemenčič Ivan (Dop. Tabacchi) in Mravljec Slavko (SK Vič). Slednja naj prineseta s seboj tudi krstna lista.

Odobri se mladinski nogom. turnir SK Marsa s pričetkom v nedeljo 18. julija ob 16 na igrišču SK Marsa.

Pozivajo se predsedniki nagrajenih nogometnih moštev, da se zglase v petek popoldne v pisarni Zveze s štampiljko v svrhu potrdila nagrade.

Ljubljana in Mladika proti dvema reprezentancama

Dve zanimivi tekmi na igrišču Ljubljane

Po mnogih borbah za točke smo prepričani, da bomo gledali v nedeljo po dolgem času spet takšno igro, pri kateri ne bo šlo za nabiranje za ihto, temveč za šport kot razvedrilo. Vse kaže, da bo zlasti glavna tekma prav zanimiva, zakaj kdo bi mogel trditi, da je Ljubljana boljše od enajstoric, ki jo sestavljajo izbrani igralci Hermesa, Marsa in Tobačne tovarne — in kdo bi spet mogel misliti, da bomo na domačih tleh videli domače moštvo, ki bo premagalo bole-zelenel Prijatelji nogometnih prognos imajo te dni dovolj gradiva za ugibanja. Kakor navadno, so se že razdelili v dva tabora, od katerih bo v nedeljo prvi zadovoljen, drugi pa razočaran. Doslej kajpada oba mislita, da se bosta nahajala med prvimi.

Omenili smo že, da je Mladika »zdelala« II. razred in da so jo sedaj povzdignili med elitna ljubljanska nogometna moštva. Ampak v nedeljo se bo pojavila Mladika še enkrat med bivšimi tovariši, s katerimi bo zaigrala za slovo. Pravijo, da to slovo ne bo ganljivo ali kaj podobnega, temveč, da ji bodo skušali dati združeni igralci,

ki so ostali v II. razredu, krepko porcijo golov za spomin. Mladikarji pa se na takšne napovedi ne ozirajo, zakaj zdaj so v I. razredu in se morajo tudi po športnem dostojanstvu (ne samo po igri višje stopnje) razlikovati od nižjerazrednih. Nogometna zveza, ki je prireditelj nedeljskih tekem, je določila naslednjo vstopnino: otroci 2 liri, vo-jaki 3, dijaki 4, stojišča 5, tribuna pa 6 lir.

Rekorder Haegg zmaga

Ob 4 zjutraj so sedli Švedski k radijskim aparatom ter poslušali prenos tekme v teku na 2 milj.

Svetovni tisk gleda s simpatijami na švedskega tekača Gundaria Haeggja, ki je postavil lanskono leto rekorde v tekih na srednje in dolge proge, o katerih so strokovnjaki mislili, da so že na oni strani zmogljivosti človeških nog. Pozorno smo motrili tudi v slovenskem športnem tisku usodo nekdanjega godnega delavca, o katerem so se šalili, da teče s sončno uro. Tako so govorili nekateri, ki niso verjeli v njegove rezultate.

Pred leti je bil Gundar Haegg še popolnoma neznan drvar, lansko leto pa so ga že vabili na vse strani sveta, da bi pokazal rezultate svojega zdsavja, telesne zmogljivosti in železne volje. Haegg je moral teči zdaj v Göteborgu, zdaj v Stockholmu, zdaj v Budimpešti, zdaj v Berlinu. Kjer koli se je pojavil, ni bilo človeka, ki bi ga lahko premagal. Haegg je bil vselej prvi.

Poročali smo že, da se mudi letos v Ameriki, kjer si prav tako prizadevajo, da bi vrgli v svet senzacijo: »Gundar Haegg premagani!« Haegg je nastopil najprej v New Yorku, kjer ga je čakala naloga, da bo tekmoval med drugimi tudi s slavnim Ricejem, ki že tri leta ni bil premagani. Ampak prišel je Evropejec Haegg in pokazal, da si severnjaki ne dajo odvzeti prvenstva v tekih na daljše proge. Po uspešnem startu v New Yorku je odpotoval Haegg v Chicago. Švede je hudo vznemirila vest, ko so zvedeli za izjavo tekača Dodsda, ki je še dve uri pred tekmovaljem izjavil časnikarjem, da se tako dobro počuti, da misli, da bo premagal švedskega gosta na dve milj.

Po ameriškem času se je vršila tekma v Chicagu zvečer pri električni razsvetljavi. Švedu pa so morali poslušati radijski prenos ob zelo neprikladni uri, namreč ob 4 zjutraj. Kljub temu poročajo, da švedski športniki to noč niso sli spat. Dirka med Haeggom in Dodsdom ter med celo vrsto sijajnih tekačev je bila zelo dramatična, zakaj Haegg ni šlo za najboljši čas, temveč samo za zmago. Tako je res kazalo, da bo potegnil Šved »kratkos«, toda proti koncu 2 milj dolge proge je tako sveže potegnil, da so gledalci strmeli, Dodsda pa je zapustil za seboj za polnih 20 metrov. Doseženi čas znaša 9:02.08 min., svetovni rekord pa, ki ga je postavil lansko leto, je mnogo boljše 8:47.8 min. Švedu so kajpada ponosni na svojega kralja tekačev, in bi bili hudo prizadeti, če bi bil kdaj premagani. Letos se to najbrž še ne bo zgodilo, v ostalem pa je športna slava le kratkotrajna.

Sportni drobiž

O francoskem plavalnem športu čitamo le tu pa tam kaj zanimivega. Vredno je zabeležiti, da je postavila Parizanka Monica Berliouxa nov državni rekord v hrbtnem plavanju na 100 m s časom 1:19.5 min.

Med skakači v višino vodi Nemeck Nacke. Na vseh dosedanjih tekmah je preskočil 196 do 198 cm visoko prečko. Če bo šlo tako naprej, se mu

bo še letos posrečilo, da bo izrinil iz razpredelnice nemških rekordov ime Weinkötza, ki se ponaša z znakom 2-metrov. Najuspešnejši v skakanju v daljino so bili doslej Finci. Simola je skočil 7.40 m daleč, sledi mu pa na drugem mestu Šved Elsson s 7.27 m. O prvaku v suvanju krogle Madžaru Nemethu smo že poročali. V metanju kladiva so razlike med prvaki zelo pičle. Tudi rezultati sami so razmeroma šibki in se sučejo okrog 52 m. Na prvem mestu je Nemeck Blask (52.75 m), sledijo pa Ljungren (Švedska, 52.43 m), Nemeth (Madžarska), Taddia (Italija) in Ersson (Švedska), ki so vsi za-lučali železno igrarčev 52 m. Kakor vidimo, razpredelnica še ni popolna, pa tudi o rezultatih samih lahko rečemo, da se bodo tekom poletja še v marsičem zboljšali.

TEL. **KINO SLOGA** 27-30

Apoteoza vojnika brez orožja v viharju bojev

»Mož križac«

Film posvečen v vojni padlim vojni kuratom!

V glavni vlogi:
Alberto Tavazzi, Rosvita Schmidt.

PREDSTAVE ob 14, 16, 18 in ob 20. uri.

TEL. **KINO MATICA** 22-41

HEINRICH GEORGE, Heidemarie Hathoyer
in Will Quadflieg v odlični drami
iz igralskega življenja

»Velika senca«

Moderna vsebina, globoko in doživeto dejanje

PREDSTAVE ob 16, 18.30 in ob 20.30, uri!

TEL. **KINO UNION** 22-21

Kako čudovita so pota ljubezni —
nam prikazuje napet in zanimiv film

»Na Antilih«

Olga Čehova in Karl Ludwig Diehl!

PREDSTAVE ob 16.30, 18.30 in ob 20.30!

Domačija v cvetju

32

»Dobro, kako to misliš?« ga je vprašal oče za zanimanjem. »Da imajo pri vsaki kmetiji tako barako?«

»Pri vsaki, in tudi najbolj revni. Najprej se utrjujejo v vroči pari, potem pa se polivajo z mrzlo vodo ali pa se valjajo po snegu.«

»Brrr...« je izustil Andraž ter odkimaval z glavo.

»Stori kakor boš, mene za kaj takega ne boš navdušil.«

Bodočnost otrok je imel Matevž v mislih, ko je začel čez nekaj dni odkopavati zemljo za podnožje. Tinetu je naročil, naj izbere najbolj smolnate smrekove hlode ter mu dal mere za pod, za stene in ostrešje.

»Gospodar, kaj bomo prav za prav delali?« ga je vprašal Korl, ko je ob-tesaval hlode. Bil je eden tistih Pohorčev, o katerih pravijo, da so počasni v dojamaju.

»Tu se bomo kopali v vroči pari; ko pa bo ležal sneg naokrog, se bomo valjali po mehki odeji. Potem nas ne bo zeblo, pa boleznim bomo preganjali in rdeči bomo kot kuhani raki.«

Matevž je podrobno razlagal namen in pomen novega podjetja.

»Se boste tudi vi tako kopali?«

»Mar misliš, da delam samo za tebe?«

Tine je bil zadovoljen, da je Korl zastavljal vprašanja. Tako je lahko vsem drugim razlagal, kaj je padlo Matevžu v glavo. Nikdo ni bil kaj pridav navdušen, zanimalo pa jih je le.

»Nič ne glej, Korl; nikomur ne škoduje, če se v soboto, preden vrže s sebe umazano perilo, pošteno umije.«

»Saj se umivamo!« se je branil Korl.

»Seveda se, toda kako! Kar priznaj, da se že od mlade nisi okopal. No, saj vem: obraz si umivaš in roke.«

»Tako delamo vsi, in nikdo še ni dejal, da bi bilo narobe.«

»Jaz pravim, da je narobe, in da si pametni ljudje vse tisto privoščijo kar si morejo in kar je za zdravje potrebno.«

V treh dneh je bila baraka končana. Tu so bila nizka vrata, skozi katera si prišel v mračno izbo. Namesto okna so napravili majhno lino z lesenim zapahom. Matevž je zlagal v kotu kamenje ter gradil nizko pečico. Ko je to končal, je postavil ob steni še nekaj polic za sedenje ali ležanje.

V soboto zvečer je prvič zakuril. V peč je naložil smrekove grče, s katerih se je cedila smola. Tako dolgo je kuril, da je bilo kamenje razbeljeno in da je zavladala v sauni neznozna vročina.

Ko so polena dogorela, in je ostala samo še žerjavica, se v izbi ni več kadilo. Vre vode je postavil na peč in potem je zaprl lino.

Hudo radoveden, kako mu je podjetje uspelo, je prišel s škafof mrzle vode v sauno. Zrak je bil nenavadno lahek, hudo vroč in je dišal bolj po smoli kot po dimu. Plusknil je vročo vodo po razbeljeni peči; začvrčalo je, v naslednjem hipu pa je napolnil oblak pare vse prostor. Vročina je bila hujša od one v mestni parni kopei, vendar veliko prijetnejša, ker ni dušila.

Znojnice so se odprle, koža je začela delovati. Matevž je začel na ves glas prepevati. Potil se je, da je bil ves moker, hkrati pa si je želel, da bi ležala zunaj snežna odeja. Zdaj ne bi bilo nič prijetnejšega kakor valjati se po hladilnem, mehkem pršiču. Polival se je z mrzlo vodo ter užival zdaj vročino, zdaj osvežilne curke.

E, to bodo gadjje moji fantiči, in srnice moji deklički, ko se bodo tule utrjevali! Še za brezove metlice bom moral poskrbeti, da se bomo šibali. Tako je mislil ter zdiral po končani kopeli v samih blažah in cokolah v

hišo. Bil je rdeč po koži kakor kuhan rak. Počutil se je svežega in spočitega, naravnost prerojenega.

»Sijajno Majda, ti pravim, sijajno! Če ti ni nerodno, bom še enkrat zakuril.«

»Zdaj ne; ko bo padel sneg, sva se dogovorila.«

»Tudi prav; sem radoveden, kako bosta Tine in Korl zadovoljna.«

Tako so dobili pri Andraževih pristno kmečko sauno. Sosedje bi se zgražali, če bi jo postavil stari zase, o sinu pa so govorili, da je posebnež. Nekateri so ga zagovarjali, da že ve kaj dela, drugim pa se je zdelo, da je to potratna časa, in da grede rajši na četrtinko vina ali domov za peč, kakor pa v tisto zakajeno barako.

Če ne bi bil Matevž v solah, bi govorili, da se mu kisa v možganih, tako pa mu niso gledali na prste. Mož na mestu je, čeprav ima svoje muhe, so sodili. Ampak navadili so se, da so ga radi spravevali za svet, če so imeli opravka s sodnijo, kar pa se je le redkokdaj zgodilo.

V resnici so Matevža obrajtali. Kako tudi ne? Izgoreval je v delu, z vsakim je rad govoril, pameten svet je dal, če ga je kdo prosil zanj, in nič ni vihal nosu, čeprav bi se lahko štel med gospodo. In se tudi je, če je naneslo: med gospodo je bil gospod, med kmeti pa kmet.

Prišla je doba dolgih zimskih večerov. Ljudje na Andraževini so postajali vedno zgornjejši. Jeziki so se jim razvezali, ko so ob večerih ženske luščile fižol, možki pa so se lotili pletanja košev in jerbasov ter popravljanja starega orodja. Pravili so si povesti o vilah in skratih, o rojenicah in povodnih možeh, pa o strahovih in zakopanih zakladih. V poznem večeru je bilo Zofijo marsikdaj tako strah, da si za ves svet ne bi upala sama v hrib ali dolino.

Kdaj pa kdaj je tudi mati Andraževa prisleda k poslom in jim kramljala o starih časih. Takole je nekoč pripovedovala:

»Dandanes je življenje lahko, nekdanj pa je bilo trdo, vendar veliko bolj veselo. Moja mati, Bog jim daj dobro, so vstajali ob treh zjutraj, ko je bil čas žetve. In dobro se pomnim, ko smo imeli trlice, da so začele tako zgodaj, da smo jim morali s treskami svetiti pri delu. Včasih so začele že ob dveh zjutraj. To so bili časi, ko kmet ni trosil denarja po nepotrebem; vso obleko je pridelal doma, cokle je izdeloval doma, za čevlje pa je naročil mojstra k hiši. Vse, kar so kupovali naši predniki, so bili klobuki za moške, peče za ženske in sol za kuhinjo.«

»Pa tobak,« je dodal Andraž, ki je vlekel pipo.